

М. Н. ҒИМОФЕЈЕВ да Г. К. МОСКАЛЕНКО

Ғіктса мірітчан камерајас

МІРІТЧАН КАМЕРАЛЫ,
ҒІКТСА СӨВЕТЛЫ да
СУДЫН УЖАЛЫҒАСЛЫ
ОТ С Ö Г

Комі ы і га л о қ а н і н

~~109-3~~ | Коми-3
2-1119

М. Н. ТИМОФЕЕВ да Г. К. МОСКАЛЕНКО

ГИКТА МИРІТЧАН КАМЕРАЛАС

МИРІТЧАН КАМЕРАЛЫ,
ГИКТА СОВЕТЛЫ да
СУДЫН УЖАЛЫГЛАСЛЫ
О Т С О Г

Коміо пöртис М. Ј.

Г.Д.Б. обяз. 1119
Лингр. 1930 г.
Акт № 4-473.

КОМИ НІГА ДЕЗАНІН
СЫКТЫВКАР — 1930

Тимофеев и Москаленко—Сельские примирительные камеры

Отпечатано в типографии

КОМИ ГОСИЗДАТА

в коллч. 2000 экз.

Облит № 536

1930

ВОЗКЫВ

**Мыј вѳсна кыптѳс еорњи ѳктјасын мѳрѳтчан камерајас
лѳеѳѳѳм јылыс.**

**Рабоче-Креѳтан-
скѳј Инспектѳја-
лѳн суд, ѳледст-
вѳјѳ органјаслыс
ужсѳ тѳдмалѳм,**

1927 воын Рабоче-Креѳтанскѳј Инспект-
сѳја тѳдмалѳс ужсѳ суд да ѳледствѳјѳ нуѳдыс
органјаслыс (нарсудјас, мѳлѳтсѳја, ѳледовател-
јас, прокурорјас) ѳткымын губерныс РСФСР-
ын, Украинаын да Закавказјеын. Тајѳ тѳдмалѳ-
мыс петкѳѳдлѳс, мыј нарсудјас тырѳмаѳс вѳд-
лавтѳм ѳелѳјасѳн, а уж нуѳдан ногас суд да ѳледствѳјѳ нуѳ-
дыс органјаслѳн ем зев уна нелѳучкѳтор.

Омѳлык уж нуѳдан ногыд кыскѳ бѳреаныс ѳелѳјастѳ
нѳужјѳѳлѳм (волокѳта) да бјурократѳзм; сѳјѳ зутѳ револѳтсѳја
нога законјасѳѳ олѳмѳ нѳртѳм, а судыд да прокуратураыд-ѳѳ
лѳеѳѳѳма дѳѳѳрѳтны револѳтсѳја нога законјас олѳмѳ нѳртѳм-
сѳ. Судад волокѳтаыд петкѳѳдчывлѳ быѳеама ногѳн.

**Нѳнѳмабуыс су-
ѳѳ кыскѳны.**

Зев унаыс мѳлѳтсѳја, ѳледователјас да
прокурорјас ѳетлѳны јѳзѳс судѳ нѳнѳмабуыс.
Тѳдмасас суд ѳелѳыскѳѳ, адѳѳ—нѳнѳмыѳ на-
нѳмаѳс морт вылѳ ѳелѳтѳ, дѳгѳѳѳ сѳјѳс лѳѳ морттѳ оправѳѳѳ-
тѳ. РСФСР став нарсудјасѳн вѳдлалѳм ѳелѳјас ныщкас жы-
ныс талѳѳм вѳлѳма. Оѳѳ 1926 воын РСФСР куѳа вѳлѳ напѳ-
лѳма уголовнѳј ѳелѳ нѳнѳмабуыс 1.066.687 морт вылѳ; на ныщ-
кыс 95%—робочѳјјас, креѳтала да слѳжашнѳѳјјас. Судад сѳрѳ-
мыд-ѳѳ некѳдлы абу колаптор. Унаыс судад сѳрѳм морттѳ
ужывысѳѳ чѳвтлѳны, турмаѳ пѳкеѳѳдлѳны—нѳщыштѳны сѳјѳс
нѳлза најалан ужыс. Сееѳа-ѳѳ мыжаалѳм морт кынзѳыд судѳ
кыскѳны ѳвѳѳетелјасѳс, сѳзжѳ торкѳны најѳс уж вывѳсы.

Лыѳѳыны-кѳ мыјдта ужалан кад воштѳма мыжаалѳм јѳ-
ѳѳн да ѳвѳѳетелјасѳн тајѳ ѳелѳјас куѳа, мѳ адѳам: уна мѳлѳѳѳн
ужалан час којѳма тѳв вылѳ!

**Фелөјас судјасын
відлавғоны
назөн.**

Унжык төдмалом нарсудыс оз вевжавны
відлавны фелөјассө пыр-жө воом бөрас. Воом-
саныс відлаломоқ фелөјас кујлоны, відчысөны
төлысасөн. Медеа-нын жона дыр кујлоны нар-
судјасын посні уголовној фелөјас, на пын өтi мортөн мөд
мортөс мыжаалом куға фелөјас—нөјтөм, жапөдөм жылыс, морт
вылө лөж вiсталом жылыс да поснiдик гражданској фелөјас—
ужјөзјас мi мүкөд пөлөс һеыжыд еом мi ембур перјөм—шайт
15-өз. Тащөм фелөјасыд кујлоны судјасад відлавтөчыс 3 тө-
лысасан вiтөз. Посні гражданској фелөјас—вепчөм 3-5-10 шай-
тыс—кујлоны во кыкөз. Тајө һужјөдлөмыс падмөдө ужалыс
јөсө судө шыасөмыс, щөктө налы мүкөд погөн ассыныс вен-
јассө бырөдны.

**Фелөјассө суд-
ын відлалан но-
гыс чужтө һуж-
мөдлөмсө.**

Со кущөм назөн відлавсөны фелөјас нар-
судјасын. Сөмын-өд тап најө оз-на һөмасны.
Суд шүөм вылад вермасны нораены област-
уыса (губернауыса) судө кассатсја јукөдө.
губсуд погөн-кө нарсудыд һелучки өрөдөма
фелөтө, сјјө вермас нарсудыдыс шүөмтө һелучкиөн шуны да
ыстыны фелөтө вылыс відлавны мөд судө. Бара нарсуд пон-
дас відлавны сјјөс, бара вөчас решеныс, а сы вылө бара вер-
масны нораены губсудө. Көт, шуам, губсудыд вынөөдас нар-
судыдыс решеннөтө. Вермас-на фелөыд i һөшта вөзө муппы.
Поңас нораены прокурорлы. Сјјө вермас губсудеа кассатсја
јукөд шүөм вылад гжыны протест губсуд пленумө (став губ-
судеа шлөныслөн чукөртчылөм). Пленумыд вермас прокуро-
рыдкөд өтi кыпјө воны; секi сјјө нарсудыдыс i кассатсја
јукөдыдыс шүөмтө бергөдас да фелөтө ытас вылыс відлавны.

Оз-кө пленумыд прокуроркөд өтi кыпјө во да протесттө
сылыс бөр ытас, Прокурорыд вермас ыстыны став фелөсө
Верховној Судө Кассатсја Кольтегјаө. А сы погөн-кө лөб мы
фелөыд абу һучки вөчөма, сјјө став важ шүөмјассө судјасын
бырөдас да ытас вылыс відлавны фелөтө.

Куш тајө арталөмыс-нын петкөдлө, кымыныс поңө нар-
судыс шүөсө відлавны да вөжлавны, петкөдлө мы ачыс суд
пыр фелөыслөн мунал ногыс чужтө һужјөдлөмсө. Гырыс фел-
өјасын-кө колө тащөм відлалан ногыс—медекөн ез ло кыҕ-
кө һелучки вөчөма,—чык һыһөмла тащөм відлалан ногыс пос-
ныдик уголовној да гражданској фелөјас куға. Вывтi дөптө
тащөм фелө відлалан ногыд судыдлөн ужалыс јөзлы. Сы пон-
да колө корены кущөмкө мөд пөлөс поснi фелөјас відлалан пог.

Оз ков вупөдны сөсөа: суд пыр фелөјастө відлалөмыд
сулалө мјан государстволызев допа. Нарсудын відлалөм фелө

сулалё государстволы 4 шайт гогор. а волёс-кё јешцё сјё
губсудож, сувтё-нын 7 шайт. Тајо лыд-дысёо сёмын судын ужа-
лыејасёс вјцём да хожајствениј рёскод.

Суд ылын кре- стёнагань.

Торја-нын дёнжё тащём носны делёјастё
судын видлалан-ногыд крестёнапылы. Нарсудја-
сид мијан век-на зев ылынёе унжык ејктјасса
олыејасые. Отё парсуд ужалё 3-4 вёлёст-вылё, а мукёд вёлёст-
ас овлё кымынкё ејкт. Унжык ејктые участкад судыс кёло-
метр 15-20 сажын. а емёс і 30 да унжык кёлометр сажын. Шуам
дадёлы колё естны судё шыёдчём 5—10 шайт ујжёз перјём јы-
лые. Сылы колё вёвсё гёнајтны да подёи ветлыны 15-20 км. нар-
судож да сымда-жё бёрлан. Ужалан луныс сылён вошё чон-
пас. Сесёа сылы лёб воштыны лун суд-вылё, сесёа лун испол-
нителёј лётла ветлём-вылё. Тајинад 5-10 шайт вёсна дадё-
ылдён вошё кужим ужалан лун. А парсудыд-кё оз сы ног вёч?
Сјё ветлас парсудё порасём естны, сесёа Губсудё асые де-
нёсё дорјыны, а Губсудыд-кё ылые ыстас мёд парсудё ыы
видлалём-вылё—сёк лёб-нын чён вёжон лотны. Коркё не кор-
кё, шуам, дадёыд ескё суд пырыд ујжёзтё перјас-да, дёрт-жё
кёнкё мёдые сёщём делёнад судад оз еујсы. Бостам кёч та-
щём примёр. Крестёнин фёдоров бостлёма Макёимовлыс 3 пуд
пыг, а бёрсё оз ест. Макёимовлыс ескён позё перјыны фёдо-
ровыдыс 3 пуд пыгтё мёб сылыс донсё да судё сјё оз шыас:
перјёмыс суд пырыд донажык пыг дорыс сувтас. Тајинад
Макёимовлён законнёј праваыс судён оз дорјыс. Тајинад ре-
волутёсја нога законјасыд ејктад увтыртчёны, крестёна ејнво-
зын сёбветвластён сётём гражданскёј правајасыд уёбны, вош-
тёны асёыныс чорыд-лунсё. Быд морт гогор-воё тајё пелучкёсё.

Мыј шуёс Рабо- чё-Крестёанскёј Инспектёсја.

Стёкё, парсудјас ујжён тырём вёсна кре-
стёналён носныдёк гражданскёј делёјас вид-
лалёмён зев пужалёны. Судјас ылынёе да сы
вёсна суд пыр тащём делёјасёо видлалём сув-
тё крестёнапылы вывти доня, мукёд дырјі донажык суд пырыс
перјан торыс. Дёрт, тащём делёјастё видлалан ногыд оз во-
чёлём ыланыс крестёнапылы. Налы колё медескён палён нос-
ныдёк ас кост делёјасые вёлёны орёдёма ёдјё, лёшка рёскод-
јастёг.

Кыд-иё чайтё Робочё-Крестёанскёј Инспектёсја идалём
пелучкёјасёо бырёдны? Робочё-Крестёанскёј Инспектёсја шуё.
крестёнапылы-иё ас кост носныдёк гражданскёј делёјасёо колё
видлавны сјё-жё ејктјасас кёпё пайё олёны. Мё тёдам—абу
быд ејктын судыд, код-иё ескё пондас видлавны тащём де-
лёјасёо? Тащём делёјасёо видлавны, Робочё-Крестёанскёј Ин-

електсіја ногөн, колö востыны еіктјасын селсоветјас бердын? торја мірітчан камерајас.

Мірітчан камераын лоö кымынкö шлен да öтi пpeдeдaтeл. Шленјассö мірітчан камераö кутасын бөрјыны быд во ужалыс јöз—кpeстaнa, пpeдeдaтeлaвнa кутас селсоветыс öтi шлен. Мірітчан камерајас відлалöны кpeстaнaлыс ае костаныс венгöмјас нeмжыд донa ембур јылыс—15 шaйтöх. Татчö оз пыры делöјас алымент (чeлaдaлы да мукöд рöдвужлы) да уж дон перјöмјас јылыс. Мірітчан камера делöтö opöдö помöх. Мöдыс делöтö камераын відлалöм бöрын оз-нын пeкoд понды відлавын. Сöмын Парсуд вермас вежны сылыс шүöмeö вывтікö-нын делöсö opöдiгөн абу законјас еepтi вöчöмa.

Тацöм пöрaдoкыд кoмнöдaс кpeстaнaныслa пoсeтi венгöм-јас ембур јылыс відлалöм дај лчöдыштaс пoвoднöжa пapсуд-јассö. Мірітчан камерајастö вoстaлöмыд мiјaн вылтop лöö да сы пoндa РКІ вoјдöр шöктö тацöм пöрaдoктö відлыны öткымылаын, а бöрынас-нын, кop сiјö пpaвдaйтчaс, вoстaвнa кaмepa-јaсcö став Рeспублiкa пaстa.

РКІ шүö, частнöј мыжаалaн делöјас-пö (кoдјaсöс aчыны oбöдiтöм јöзыс кыпöдöны) колö-жö бoстны пapсудјaсыс да сeтны oбщeствeннöј oргaнизaтeіjaјaслa відлaвнa. Пapјaсын сeщöм делöјaсcö відлaвнa пöчö лöбoднa тöвapищeскöј да тpeтeјeскöј cyдјaс, а eіктјасын сeтны сiјö-жö мірітчан кaмepaјaсcö.

Мыј вöснa оз сулaв відлaвнa частнöј мыжаалöм кузa делöјaсcö cyдјaсын—вöчын вöлi вiстaлöмa-нын. Колö пöштa coдтыштны öткымын тop. Мeдyнa частнöј мыжаалöм делöјaс-ыс кывјöн oскopбiтöм кузa. Мукöд дырјыс сeкö кывјaс нiнöм зaбeднöјыс абу, а нopaeöны. Унжык делöыс oскopблeныс кузa да мукöд пöлöс частнöј мыжаалöм делöјaс (пöјтöм, лöкa вiстaлöм мopт вылö) пaнeöны сы вöснa, мыј мiјaн културaыд зeв-нa iчöтiк. Сурöссö-кö бoстaн тацöм делöјaсыдлыс—нeкy-цöм мыж сeп aбу, oбщeствoлы нiнöм пoвны сiјö вöчöмeыс, сiјö вöчöмыс оз тopк гoсyдapствoлыс oлaснoгcö—сeщöм делö-јaсыс пaнeöны јöз кoст oлaснoг вeжлaсöм вöснa. Шyам, кpeстaнiн Гeмeнoв шүöмa cyeдcö Пeтpoвöс „сiвöј мepiнöп“. Пeтpoвыдлы сeщöм нiмeд aбу сöлöмвылaс вöмa, лöгaсöмa да cyдö сeтöмa Гeмeнoвтö, шöктö мыждыны сiјöс „oскopблeннo-ыс“. Пöчaс јyавны, сулaлö-öмöј тa вöснa кык кpeстaнiнны мyнны cyдöх 15—20 клм сaјö? Сулaлö-öмöј cyдлы тa вылö пöрa кoллaвны да сeсeсa „PCФCP нiмöп“ пpигoвop вöчны сepт-жö оз!

Буржык лöö, тацöм делöнaд-кö шыöдчaн aс eіктeсa мi-рiтчaн кaмepaö, кöп пyкaлöны aс eіктeсa јöз пыцкыс мeдyг-

да авја јортјас. Сіјо јортјасыдлөн велөдөмьыс јонжыка мөртјас лөгасөм мөртылды нарсүд приговор дөрейд. Мыј вөсна? Сы вөсна, мыј нарсүдыд көнкө ылын делөсө видлалө, а мiрiтчан камераыд ас еiктад, став еiктса јөз өшвоңын.

**Мыј шуоны мi-
рiтчан камера
востөмлы па-
ныд муныгјас.**

Откымын судын ужалыс војтыр чорыда сувтөны паныд мiрiтчан камера востөмлы. Најо шуоны со мыј. Носы делөјастө мiрiтчан камераө сөтөм оз мезды нарсүдөс најөс видлалөмыс. РКI шуөм сөртi, мiрiтчан камера вылө позө порасны суддалы, мед сіјө надзор вөчiг мөз видлалас делөсө.

Сiңкө некушөм делө чiнөм оз ло нарсүдын. Оз ло кок-төд i крестаналы, өткода лө лотны нөрасө i сөмсө судө ветлөм вылө. Сөсөа, кыңи позө шайт 10—15 дөна ембур жылыс вөңгөмјас лыдфыны носыдөн? Ужалыс крестаналы, медеа јона гөл крестаналы, 10—15 шайтыд вел ыжыд сөм, таңдөм перјысөмыс мiјан крестана кост уңжыкыс—озөд-на крестана костад сүрс шайтјас бергөдчыны. Медыжыд помкаыс—мiрiтчан камераыд төдөмнас, выннас лөб омөжык нарсүдыс.

Мiрiтчан камераы кутасны ужавны куш крестана. Пролетариатлөн түждөдөмыс сен оз ло. Мiрiтчан камера оз кут пырны суд өсөтөмаө, сы понда оз вермыны гырыс судјас вiчөдны сіјө уң бөрсө. Оз поз таңдөм суд вылад надеја лоны, он вермы төдны кутасө сіјө нуөдны классөвөј вiг аслас ујас. Кујасө мiрiтчан камера дорјыны гөл крестанiнөс кулакыс? Уңжыкысөөд овлөны вөңгөмјасыс гөллөн озыркөд лөбө кулаккөд. Мiјан судјасын 83,2% ужалыс коммунист, 38,8% робөчөјјас. Сен-на овлөны кежөмјас классөвөј вiгөсид делөјастө өрөдiгөн. Мыј-нө лөб, пондасны-кө видлавны делөјастө куш крестанаме бөрјөм суддалас? Сөсөа еiктјасад велөдчөм јөзыд еңа-на, сы понда делөсө пондас видлавны камераса гiжыгыс; сіјө кутас гiжавны решөныөјассө; тајө вермас вөстыны паскыд туј быдөама не закон сөртi вөчөмлы, калым бөстөмлы да с. в. РКI шуөм погөн лөсөдөм суд зөв муно важ вөлөстса суд вылө; а сіјө вөли сы ног бергөдө делөтө кодi уңжык сөтас. су-фiтө калым вылө, вiна вылө. Мiрiтчан камера лөсөдөм вайдас со мыјөң: омөла олыс гөл крестанiн аслас неыжыд делөдөн кутас мушы мiрiтчан камераө, көнi озжык кутны делөјассө видлавны; бура олыс крестанiн аслас гырысжык делөјасөн мунас буражык ужалыс, законјассө төдыс нарсүдөа өрдө. Лөб кык суд: өтiк буржык—озыржыкјаслы, мөдыс омөжык—гөлјаслы. Вiеталөм торјас вөсна мiрiтчан камерајас вөстөм вермас вайны доктор классөвөј түјвiг еiктын нуөдөмын.

Сесса бара-жә көді кутас ужавны мiрiтчан камераад? Бүдi гiрдi петуыке да пулаыс повтiм морт-а. Уижык крестанаыс оз кутны видлавы ас грездеа жiзидлыс (медее-нiн жона збiржык зонјаслыс) делiжастi врагјас нажiвiтiмыс полiмла. Мукiд паныд муныејас шуiны бара, мiрiтчан камератi востiм-пi лiшнiј рiскод вајас. Парсудјас вылi кыпчi-пi ковмас корены сiм јешчi-на мiрiтчан камераны ужалыејас вылi, ковзас-пi-iд гiжыс да председателыдлы, оз-жi кутны домынытiг ужавны, ковзас керка ломтыны, бi лiсiдны да мукiд-тор.

**Паныд муныејас
оз лучкi вiс-
тавы.**

Со мыјдта вiставлiны мiрiтчан камералы паныд муныејас. Сiмын уижык судын ужалыејасыс РКI-лыс шуiмсi лыд-дiны веекыдiн, најi кокнида пус-пас вiчiсны став тајi вiсталiмтi паныд муныејаслыс.

Мiрiтчан камера дор сулалыејас шуiны—ином-пi повны. Сiмын-пi еиктса олiмсi тiдтiм јiз лi сiјi олiмеыс јансалiмјас вермасны муны паныд. Крестанапiд јитiд кутыејас тiдiны бура—РКI кадi сувтiдi тајi сорисiс. Кор судын ужалыејас волiны еиктјасi крестана пыр порасiны, 3—5 шайт вiсна-пi лi кыскасны iтарi да мiдарi, вiтчыныс вожонјасiн, тiлыејасiн ордiмсi делiыслыс, корiны вiчныс сешiм делiјас видлалан пог мед-пi, сикi, сiјi мiјан овмiсi ез дiгты. Ужалыејасыд парсенi ујжiзтi мукiд дырјi оз мытыны—тiдiны сiкыд перјыныд-да: „мун-пi корыс судiн, сiјнад ог ест“.

Паныд муныејас шуiны, мiрiтчан камера востiм-пi омiлтас еиктјасын револуцiја нога законјасi олiмi пiртiм. Велiдчытiм, законјас тiдтiм јiз-пi кутасын законјасыс кежавны ујаныс, сiјiн најi торкасны чорыда револуцiја нога законјас сертi олiмсi. Сiј-i тајi лiд? Оз сiј. даскык вонад револуцiја дырјыд крестанайд жона-нiн вoзi воковтiсны, кутураыд палiн дај полiтiкаад гiгiрвоiмыд жона-нiн кыптiс. Револуцiја дорiс крестана пiвсыс уна јiз кост ујнуiдысiс; најi зiла, гiгiрвоiмiн ужалiны сiтсiалiзм течiм вылып. Сiктыс петiны ужалыејас сiветi, кооператсiјаi, быдеема iтывтчiмјасi: сени најi жона-на сiкыджык ујјас пiдiдiны, 3—5 шайт јывса велiжiмјастi видлалiм дорыс. Погi јуавны, мыј вiсна-пi оз сурны мiрiтчан камераас бур ужалыејасыс?

Опi еиктјасад ем-нiн вел чорыд крестана пiвсыс петом актив (партија да комсомол јачејкајас, избачјас, велiдысјас, Гiрдармејяыс воыејас да с. в.); сы пыщыс позас корены тајi уј вылад јiзбiс. Суд-дајасiс да заседателјасiс-тај огi-жi заграпiчаыс сiјiдiј, робочiј да крестана пiвсыс-жi идалiны

најос еіктса організатсіјас, абу-жө најө ставныс јурістјас-да. Сы кынчі камерајас кутасны відлавны сөмын поснідҗк, кокнідҗк: делөјас, најос відлалігас өдвакө лобны торја ныкөдјас. Өерт, ескөп, паныд муныјас шуоны 10—15 шайт јылыс венчөмјас-пө крестанаыдлы абу посні делөјас, еіктад-пө став делөмыс посні, оз-на-пө крестана көстад сүрејасыд бергавны. Өерт, ескөп оз бергавны сүрејасыд да збыл-жө і сіјө—мыј 10—15 шайт јывейд венчөмјасыд посні венчөмјас оз крестанаыдлөп воҗда местаын сулавны, дөзмөдө најос па вөсна кыскасөмыс судас. Еіктад посні делөјасыд ембур јывейд уна, сөмын абу унҗыкыс. Унҗыкемыс еіктад адҗан венчөм крестана овмөс јукөм јылыс; алімент, уҗдон слуга казаклы періөммынтөм јылыс, а ташөм венчөмјасыд-өд допјавөйны дасјасөп да со шайтјасөн-нын. Сіҗ-кө оз поз шуны, мыј җеревныаы абу-өс тырыс венчөмјас ембур јылыс.

Мед вермісны бура уҗавны мірітчан камерајас, колө өнкі, —бөрҗыны вескыд, вежөра јортјасөс крестана актымыс, а мөдкө—кокнөдны делө відлалан погсө камераас. Колө мездыны камерасө быдсама формајасыс, граҗданскөј судып делөсө відлалөм вылө лөсөдөм правілөјасыс. Оз ков җорны камералыс куҗа, мічаа да законјас еерті гіҗалөм решеніөјас; колө сөмын мед сіјө решеніөас вөлі нүөдөма вескыд классөвөј віҗ да мед вөлі сіјө законлы паныд оз муң, көҗ ескөп і містөма гіҗөма. Гапкө камерајасыд судҗајас дорөм законҗастө омөҗҗыка кутасны төдны, сөмын најө бура кутасны төдны еіктса олөмсө, а сөщөм төдөмыд јона кокнөдас уҗсө. Шуам, куңчөмкө Петыр сетлөма сүсөфислы—Іванлы 2 нүд зөр. Іван оз ест уҗҗөзтө да јешчө шуө, ег-пө весіг бөстлы сылыс зөрсө. Судө-кө Петырыд шыасас, колө сылы евідөтелјасөс вәјөдны лі Івангапҗжөд мытчыны мыј сіјө збыл бөстлөма. Камераад җөныдҗкыс делөыд лөб. Тәні Іваныд оз весіг лыет шуны ег-пө бөстлы зөртө; камераад уҗалысјас унҗыкемыс евідөтелтөг төдасны бөстліс-ө сіјө Петырлыс зөрсө, уҗдөп лі доп вылө, колө-кө весіг камераса шлен дырҗі сорныыс муңліс Петыра-Івана кост. Сы вөсна делөтө өрөдөм куҗа оз ковмы јуасны евідөтелјаслыс, оз ковчы төдны куңчөм закон еерті Іванлы колө зөрсө бөр Петырыл сөтны, кыҗі шүсө тајө Петыра-Івана кост вөвлөм делөмыс зөр јылыс законјас еерті.

Оз-пө лічөдчы парсудыд посні делөјасыд—шуоны паныд муныјас. Тајө сорныыд җік вес. Најө җайтөны быд камера шуөм вылө-пө кутасны норасны судҗалы, мыј вөсна најө таја җайтөны—код төдас. Оні-тај весіг тырысҗык делөјас куҗа парсудјасөн вөчөм решеніөјас вылө унамыс оз нораслыны вылын-

жык сүдө, посныжык делөјас куҕаыд јешцө-һин шоча пораслө-
һы нарсүд решеннө вылад.

Сессе паныд муһыејас шуһы, камерајас бөрсө-һө оз
вермыны виҷдһны вылыһжык сулалыс органјас. Мыј понда?
Паныд муһыејас вунөдөһны өтөтөр—камерајас оз воеһыны өдө
вөр шөрын, најө воеһөһны өктөсә сөветјас берһын, на бөрсө
кутасыны виҷдһны өктөсә сөветјас, рајисполкомјас, сессе сүдјас
да прокурор.

Парсүдһаыд аслас участокһын волө был өктө делөјас
вөдлавһны. Отвылыс сөјө вермас төдмавһны камералыс үжсө да
сетһны һөдөдјас. Прокурор сөз-жө аслас мојјасөһи воһывлө өктө-
јасад, ковчас і сылы пыравһны камераад, виҷдһлыһны, мыј сен
вөчөбө. Поғө һөдһны уһа түү выһысса органјасыдлы түүдөд-
чөһтө лөсөдөһ моһыс. Оз-жө бара поғ моһываһны сөјө—каме-
раад-кө лөһны куһ крөсөһана—камераыд вермас пыһжыһны про-
летариат түүдөдчөһ улыс. Мијан емөс сөветвластлөһи органјас
дај обществөһпөј органөзатсөјајас куһ крөсөһанаыс (өктөсә сө-
ветјас, мөдә-мөдһлы отсәһәһи комөтөтјас, делегаткајас, коопера-
тивјас да с. в.), сөһын быдөһи төдөһны: пролетарөһс коммуһист
партија пыр бура түүдөдө најөс; коммуһист партијаөс крөсөһана
вылө нуктөһны, муһөһны сы бөрсө. Һөкөд оз шу, мыј һөдөһи
органјас пыһжөмаөс пролетариат түүдөдчөһ да вһјанһыс улыс.
Мыј вөсөһа-һө мөһитчан камераад пыһжас пролетариат түүдөд-
чөһ увөһыс. Медвојдөр камераөһи пөһдас вөсөкөдһлыһны өктөсә
сөвет, а сөветлыс үжсө вөсөкөдлө коммуһист партија. Тајө куҕас
түүдөдһны мөһитчан камералыс үжсө пролетариат.

Пөһыһи камераыһи пөһлүчкөјас (калым бөсөтөһ да мүкөд)
пөһкалөһыс оз-жө ков. Сөктыд өһи абу-һын вөж-ков, јона-һын
быдмөһа дај вөзө быдмө. Сөктад ем уһа јөз көст үжһүөһыс.
ВКП (б) јөчөкөјас, комсомол, сөһкөһјас да мүкөд органөзат-
сөјајас олөһны өктөсә олөһөһи, сы пөһда оз поғ өтдөһтһны өктөсә,
аһһарат.

Гөһнөјас рөсөкөд сөдөһ жылыс камераыһи үжәһысөјас вылө
лөһны гөгөрвөтөһмла. Камераыһи јөз оз пөһдһныһи үжәһыһи кыһөһ-
пөт көрөһм вөсөһа, сөјө үжыс лөб—обществөһпөј үж. Сы вөсөһа
мөһитчан камераад бюрократөһзмыд лөб өһәжык мүкөд пөһлөс
учреждөһнөјасыһи, щөц і сүдөһраһјасыһи дөһрыс.

**Јуөһөтсөја На-
родһөј Комөсса-
риат Коллөгіја-
лөһи шуһм.**

Таһө тыдалө-һин—мөһитчан камера вөсө-
төһ жылыс сүдһи үжәһысөјас јона вөһжөһыһы.
Уһжыкыс сулалыһы вөсөтөһдөр. Тајө вөһжөһыс
јона отсәһәһи Наркомјустыһи. Наркомјустлөһи
Коллөгіјаыс арталыс гөгөрбөк ставсө паныд
муһысөјасыс да вөсөтөһдөр сулалысөјасыс вөһталөһсө да шуһс

видлѡм могы востывыны мiрiтчан камеражасть Мѡсква губерны
отi уездывса вiктса сѡветяс бердын. Отпырjѡ Паркомjустлѡн
Коллегијас вынебѡдiс мiрiтчан камерајас жылые положеннѡ.
Сепi индѡма кызi лѡбѡдчыны камерајас да кыз ужалѡны. Жѡ-
ныдiка тajѡ положеныбѡс вiкталѡма со мѡл.

Мірітчан камера воетыгö өіктса сöвет бердын. Камераын ужалöны күжім морт—председатель да кык шлен. Председательос indö өіктса сöвет аслас шленјас пöвсыг. Шленјассö, 12 мортöс, мірітчан камераö бөрјöны өіктса собраннö вылын. Собранныö вылып вермöны дошы бөрјыегігön сöмын сешöм јöз, кодјаслөн ем РСФСР конституція егері бөрјыеп права. Камераö бөрјöм шленјас ужалöны сеп сөрөй-сөрөй. Очередсö лөсөдö өіктса сöвет. Некушöм дон мірітчан камераын ужалöмыг шленјасыг оз боетны. Мірітчан камера відлалö өіктса јöз кост мунал венчөмјас ембур јылыг, оз-кө сіјө ембурсы донјаны 15 шайтыг донажык. Сесса відлалö уголовнöј делöјас оккорбітөм јылыг—кыжөн лі нжөдөн лі вöчөмөн,—да делöјас күчкөм лі пöјтөм јылыг, абү-кө лоöма мортсö вредітөм.

Уждон да алымент жылыс делөҗассө, көҗ еекөн і еҗаҗык 15 шайтөс перҗоны, мiрiтчан камера оз видлав,—сепҗом делө-
јас видлав нарсуҗ. Мед оз ло ыҗҗөдлөм, делөјастө лөөдчө
срок—видлавны быд шыаөм вежончөжөн шыөдчөмеаныс. Се-
лөтө видлавлiгөн камера зiлө, медеекөн венгыҗас воасны өтi
кыҗыҗ—мирiтчасны. Ёскуҗом суд нуөдөн правiлө камераны оз
лөөдчы.

Камера вермас шыёдчөмтö не бостны, адчас-кö мы сцöс колö мöдлаö ыстыны. Бостöма-кö-тын шыёдчöмыс, вермас дугöдны делöсö да вöставны шыёдчымысы кытчö колö етны шыёдчöмсö. Нарыдда-кö адчас аслас участокыс мöрöтчан камералыс не-тучкi шүм—законы паныд муныс мi государстволыс да ужалыс жöзлыс интересö торкыс—сцö нырыетомпыр вермас дугöдны камералыс шүмтö олöмö пöртöм, сөсө делöсö вылыс видлалö судыш. Прокурор сц-жö вермас дугöдны олöмö пöртöмыс камералыс шүм да етны делöсö вылыс видлавны нарыдö.

Та вылын ми өнi кезлө дурдылам төдмасын мiрiтчан камера жылые положеныөкөд. Воэын паскыджыка өөрнiтам сы жылые „кыгi лөөдчоны мiрiтчан камерајас да мыј палы колө вöчны“ јукөдөн.

Нушдм могјас сулалёны мiрiтчан камерајас вёзын?

**Револуцiја но-
га законјас олө-
мө пöртөм.**

Возын мi еорнiтiм мыј вёсна колёны мiрiтчан камерајас. Онi ковзас чорыда гөгөр-
воны камерајаслые могјассө.

Медвоцца мог быдлуија ужиин камера-
лөн—чорёдны уж револуцiја нога законјас олөмө пöртөм
могые. Тајө могсө колө со кың гөгөрвоны: камералы лөб сылы
сетөм влаетөн дорјыны ужалые јöзлые сөветвлаетөн сетөм
правасө. Праваид ужалые јöзлөн уна пөлөс—урчiтны тапi
ставсө он вермы,—мi боетлам тапi сөмын öткымынөс.

Закон сертi крестанын вермө вузавны аслас овмөсын воём
торјас—су, id, картупел да с. в.. Иёбысеы мынiтö сылы нё-
банторлые донсө. Шуам, крестанын Псков вузалiс ас еиктса
мортлы, Казаковлы, 2 пуд су. Казаков сүтö боетiс, а донсө ез
мынты. Мыј колi Псковлы вöчны? Војдöр сылы вöли колö
шыöдчыны Нарсүдö Казаковлые сүдөн нерјөм жылые. Колö
вöли ветлыны верст 15—20 сажö, воштыны кымынкö ужалан
лун. Онi сiјö вермас шыöдчыны еиктса мiрiтчан камераö. Вој-
дöр вöли ужа мортды надетчö мыј ужөн естыемды дыш лөб
перјасныд-да еновтчас, да оз-i мынтые. Сы понда крестана
сiшвоад сөветвлаетлөн сетөм ембур кутан (iмущественнöй)
праваидлөн выныд вöли үсө, револуцiја нога законыд еиктса
олөмад нырö омөла. Онi крестаныныд вермас перјыны камера
мыр весiг зев iчөтiк ужјöз (шуам 1—2 шажт) немсама нүжјöд-
лөмтöг, немсама рөскөдтöг. Мiрiтчан камератö востөм бöрын
крестана гөгөрвоасны мыј палөн ембур кутан праваис дорјысө
збыл сөветвлаетөн. Боетам мөд тор. Гидоров пöјтöма ассыс
гөтырсө. Быдөн тöдöны—закон сертi косасны некодлы оз поң,
Гидоров гөтыр вермас норасны пöјтөмөд мужiк вылас сүдö.
Сөмын сүдад сiјö оз муи—ылыи. Ык мөдтор мiрiтчан камера-
ыд—сiјö ас еиктад, сен пукалёны аслад еиктса јöз, најö тöдö-

ны Сидоровыдлые жүөмтө да коөасөүмтө, најө вермасны дорҗыны Сидоров гөтыртө.

Мірітчан камера ужалө крестана пыңкас, сїјө јөзмөлы јона матыңжык сүд дорҗыд—сїјө ыжыд бур. Сы поңда камераад делөтө відлалөмд сөтчөжык крестанамдлы. некуңдөм рөскөд оз вай овмөсыссы.

Кыңи-пө ескөн мірітчан камера вермас отсавны револүтсїја нога законҗас олөмө пөртны? Сїјө-өд ачыс чорыдасө сїјө законҗассө оз кут төдны? Вермас-ө сїјө лопы? Вермас со мнә вөсна.

Сөветвластлые законҗассө лөдөны робочөјјас да крестана. законҗасыс петкөдлөны палыс көсјөмсө. Камераын ужалыс крестаналөп классөвөј гөгөрвоөмыс іңдас налы кыңи колө вен-зөмтө бура ордөны, мед көт најө законҗастө оз і төдны.

Сөсө-өд камераад кутасны бөрҗыны воңмөстчыс крестанаөс. Најө неуна основнөј законҗастө төдөнтөны. а сөсө ужалыгас кутасны јонжыка законҗасыскөд төдмасны.

Сїңкө, медескөн камераын верміс збылыс пүөдөны ужалыс јөз пөвсас револүтсїја нога законҗастө, колө, медескөн камераад вескалісны буржык, воңмөстчыс јөз крестана пөвсыс, сөңдөм јөз, коңјаслы өікттө сөтсїализм туј вылө вескөдан уң—ас уң, сөлөмдін уң. Колана, медескөн камераө вескалісны јортјас јөз кост уң пүөдөмсө төдөјас.

Кулакјасөс да палы отсавыөјасөс оз ков лөдөны мірітчан камераө. Најө кутасны нуны асөсныс кулатөкөј вїг уқананы, оз поңдыны дорҗыны правасө гөл да шөркод-дема крестаналыс.

Ужалан крестана-мөд мог мірітчан камералөп. Тајө могыс чорыда јітөө револүтсїја нога законҗас олөмө пөртөмкөд. А сөветвластлөп законҗасыс лөдөма ужалыс јөзлыс правасө дорҗөм вылө. Та вылө вїқөдөмөн і колө камерајаслы ордөны венҗассө өіктса јөзлыс.

Бөстам көт: гөл крестанын Сөсөпановлөп арөң һаныс оз тырмы. Тулыснас сїјө бөстас өтө кулаклыс Сөсөпановлыс 3 пүд лыг да көсјөнас сылы арнас мынтыны 6 пүд. Воіс ар. Пан-јас вөліны омөлөс. Сөсөпановылдөп оз лїшав һаныд да сїјө ез вермы сөтны көсјөм 6 пүдтө, сөтө сөмын бөстлөмсө—3 пүд. Сөсөпанов 3 пүдтө бөстас бөр да шыөдчас мірітчан камераө, пөктө перҗыны көсјөнөм 3 пүдтө Сөсөпановлыс, прөчөнт пыд-өі. Оз-кө мірітчан камераыд пыңкөсас делөдлы вїқөдлы, вї-қөдлас-кө сөмын вылығаныс, кокыңдыка, сїјө пуас—көсјөнөс-кө-пө Сөсөпанов сөтны пошта 3 пүд бөстлөм 3 пүд вывты, быт-пө-пөб сылы мынтыны.

Сөмын мірітчан камера тајо делөһы, кыңи быд делөһы, нуодас классовој віг; сїјо віқодлас, кодјас овмөс сертыс да јоз костас Степанов да Геменов, мыј вөсна Степанов көсы-өіс үжјоз вывтөһы мынтыһы. Віқодлас-кө та выло камера, сїјо адјас: Степанов гөһ морт, шыг вөсна куломыс мездөһы-ла сїјо үждөһыма; Геменов—кулак, пікө воһм јозлы есталө выл һанөң прөчөнт үлө һаң, сөңдөм лөчкөһыс јөсөһ сылөһ прө-мыс-код-жө. Кор тајо лоө јавөтөһа, камера, дерт, шуас, таңдөм «делка-пө ез ков вөһны, абу-пө сїјо выһа, Степановлы-пө оз ков мынтыһы.

**Государствоһи
управљајтан
ужо крөһтанаөһс
кыскөһ.**

В. І. Ленин велөдөһм сертөһ ыжыд мор мїһаһ пролетаріат һога судлөһ—кыскыһы став гөһ јөсөһ государствоһи управљајтан үжө. Мїһаһ судыһ, а сы пыр сөң-кө государствоһи управљајтан үжыһ, быд во үжалөһы уһа өүрс үжалыс јөз пароднөј заседателјасөһ (куш Мөсқуа губерһа-улыһ—40.000 морт гөгөр).

Быд мірітчан камераө положөһнө сертөһс бөрһысө 12 морт. Вөстам-кө мө став өһктөһ советсө СССР һаста, мө адјам, мыј өһ өтөһ өһ өүрс крөһтанаһ пырасыһ государствоһи управљајтан үжө тајо камерајас пыр. Куш РСФСР куһа таңһаһ лоө кыс-көһа государствоһиөј үжад 660.000 морт крөһтанаһ пөвөһы.

**Култура кыпө-
дөһ да оласног-
сө өһктөһыс вө-
жөһ.**

Государствонад управљајтан үжыд кы-пөдө морттө, велөдө сїјо култура һогөһ овыһ. Тајо үжас уһа өүрсјасөһ крөһтанаөһс кыскөһ лөһс ыжыд вөскөлөһ өһктыһ културнөј рево-лүтсөја пүөдөһыһ. Сөмын мірітчан камераыд мөд һогөһ-һа кутас културатө кыпөдны. Оз сөһыһ камераыһ үжалысјаслөһ, сетчө өүрысјаслөһ і воһысјаслөһ кутас култу-раыс, оласногыс вежыһы. Камералөһ релөдан үжыс медеа јона төдчө уголовнөј делөјас выһы. Онөң пывбабајас зөһ шоча порасөһывлөһы һарсудө мужөкјас выло һөјтөһыс, оскор-бітөһыс. Мужөкјасыд јонжыкөһ да јона-һа куһыһывлөһы гөтыр-јассө, һөһыс повтөг. Пывбабајас важыһаһыс вөһавлөһаөһс кы-төһ һөһсјас мөз овһыд-да ез порасөһывлыһы. Мыј вөһна? Өтө-кө, үһжыкысөһ судыд выһы, сөһөһа мыждас-кө судыд мыжкө һтраһујтас-һөһ мыј-һөһ, сїјө-өд овмөһад аһыд-жө дөһчө. Міріт-чан камераө бабајас төдчыһөһ јонжыкка лөктөһы. Мыј вөһна? Өтө-кө—һатыһ; мөд-кө—оз лөчкы мужөктө, а зөһө велөдны. вежыһы сыһыс сөһсөһ, сөңдөһ мөһаыд оз дојд овмөһстө дај јон-жыкка јөжө мужөкыды. Кор камераад вөдласөһ делө бабатө һөј-төһ јыһыс уһа ас өһктөһа јөз дырјөһ, мужөкјасөһд вөһөһ өһһаөң вөдөһы. Камераыд-кө шуас таңдөһм мортыды һаһөдны общество

пымсань (порцаніе), севса сіё моды оз прөстунт. Таі пон-
дас камера отсавны течны выь оласног еіктын отсавны сув-
тодны бабаос өтї вестө мужіккөд.

Оскорбітөм жылые делөјас панейны унаыс-на пемыдлун-
вөсна. Семін шуөма Чувјуровөс „јентөдтөм“. Чувјуровыд скөр-
мөма сы вылө да порасөма. Мірітчан камера тајө порасөм
вылад віеталіс, зев-пө-нын бүр јентөдтөмөн-кө лыд-дөны теңө;
јентөдтөмјасыд-пө мездысөмаөс-нін релігіја везыс, а сіё вез-
јас-пө-өд зылыны кутны крестанатө војдөр озыр јөз, медескө
најөс ас кіподулас кокыдҗыка вөлі віңныс.

Севса мірітчан камераныд бостас уна пос-
Нарсудјасөс ны делатө парсудјасыс да јона кокнөдас нај-
ужыс мичөдөм. өс. РКІ матерјал серғі, еіктјасын посні граж-
данскөј делөыс—15шајтөз—21—31% став гражданскөј делөыс;
частпөј мыждөм куға делөјас уголовпөј делөјас пөвсыш 35—
40%. Став тајө посні делөтө камерајасө вуждөдмөн парсудјас
рекмасны 20% вылө кымын. Сіңөн најөс јонҗыка вермасны
ужавны гырысҗык. сөкыдҗык делөјас вылын, өдјөҗык да
бурҗыка кутасны відлавын делөјасөс. Таыс бурыс бара-жө
аслыныс крестаналы.

Посны делөјастө парсудјасыс бөстөм мездас најөс відла-
лөм вылө сөм віңөмыс. Сы вөсна вічмас не өтї дас сүрс вің-
ны еіктса овмөсын індустріалізатсіја нуөдөм вылө, віңму уҗа-
лан машінајас вөчөм вылө.

II-öd JUKOD.

Кызі муңліс мірітчан камерајас восталом.

**Мірітчан каме-
рајас восталом
Москуа губерња
улын.**

Мі төдам-нын РСФСР Наркомјуст Кол-
легіялыс шуом Москуа губерњанын мірітчан
камерајас восталом жылыс. Москуа губерња-
ууса суд, губісполком щөктөм сертї, бөстїс
тажө опытеө нүөдөм былө Богородскөј ујезд.
Богородскөј Уісполком індіс Прігороднөј вөлөст—сені уна
скаса овмөс, уна пөлөс јөзыс—робочөјјас емөс, крестана да
кустарјас.

**Прігороднөј вө-
лөст.**

Прігороднөј вөлөстын 49 өіктса сөвет.
13 сөвет кык өікт былө; мүкөд 36-ыс өті өікт
былө. Торја өіктјас ујездыв карсаң 1 кіло-
метреаң 23 кілометрөң. Сіктјас кыңгі вөлөстас ем 8 кар нога
поселокјас. 1926 воєа јөзсө гіжалөм сертї прігороднөј вөлөстын
лыдысө 6.358 овмөс крестаналөн; на пые 4742 өіктјасын, а
1616 посолокјасын; сесеа 4008 мүкөд овмөс; на пые 2140
өіктјасын, а 1868 кар нога посолокјасын.

Став олыеыс вөлөстас 43.974 морт; на пыцкыс 30990 морт
олөны өіктјасын, а 12984—карса посолокјасын. Унжык өіктса
олыеыс (карсатө нінөм і шуны) ужалөны матыса фабрікјас
вылын-лї гортаныс вөчалөны станокјас вылын быдеама нөлөс
өітөчјас лї муңны нажөвітчыны карө. Візму дінын оз унабн
ужавны. Унжык крестаналөн ресіг вөлыс абу.

Прігороднөј вөлөстын нарсуд абу. Делөјассө сіјө вөлөст-
еыс відлалө Богородскөј ујездывса 2-өд участок. Сіјө нарсуд-
ыс Богородскас. 1927 воө сіјө нарсудас вөлөма 509 делө,
кодөс позө сетны відлавыны мірітчан камераө. На пыцкын
134 граждаскөј делө да 375—уголовнөј. Нарсудса став делө
пыцкас тајө 509 делөыс—21%.

Мірітчан камера восталім Прігродној волѣстын Москва губернаусеа суд ыстие Прігродној волѣстѣ торја Інструкторѣс камерајас восталан уж пүѣдны. Сіјѣ отсавие воставны камерајас, вѣставіе камералые колаплүнеѣ. моҗассѣ да с. в.

Медвојдѣр мүнѣс сорні камерајас жылые волѣстүвса воҗмѣстчые крестана конференціја вылын. Сорні мүнѣс камерајас колѣм жылые. Конференціја өтї кывжѣн шүе востыны камерајас со мы вѣсна: камера востѣм паскѣдѣ правајассѣ еіктса сѣветлые; уна ужалые крестана лѣѣ кыскѣма госуҗарствѣн бергѣдлан ужѣ; бырѣ волокита поснї делѣјас куҗа.

Конференціја шѣктіе еіктса сѣветјаслы бура тѣдмасны положеннѣкѣд да паскыҗчыка јѣзѣдны камералые моҗассѣ. Регыдѣн конференціја бѣрын чүкѣртчылыены волѣстүвса еіктса сѣветјасые шлѣңјас положеннѣ јывсн сорнїтны. Бара-жѣ најѣ шүеены колѣны-пѣ камерајас. Суд-пѣ вылын да зев-пѣ дона сүвтѣны поснї делѣјасн јѣзыслы. Совешаннѣ сесса шүе корны отсѣг сүдн ужалыејаслые камерајассѣ восталнѣн да шѣктіе камерајаслы кутны чорн јїтѣд парсүдкѣд. корны сылые иҗдѣдјас да тудѣдјас.

Сіктса собраннѣјас. Та бѣрын еіктса сѣветјас кутісны пүѣ-давын еіктса собраннѣјас. Сем бара вѣлі сорнї камера востѣм жылые: кепн-жѣ бѣрјаліены камераѣ шлѣңјасѣс. Сіктса собраннѣјас вылын јѣз ез вѣв уна, морт 40—50-ѣн. Пывбабајас нѣштї ез вѣвны. Сетчѣс јѣз та жылые шүѣны—бабајас-пѣ гортса ужѣн тырѣмаѣс дај оз ра-дејтны собраннѣјас вылад ветлыны, муҗіқјасн севалѣны најѣс, кыв оз еетны шүны, вѣдѣны-да. Таҗїнад, дерт, пывбаба-мдлѣн кѣсјѣмн ужавнн бырѣ да налѣн правасы кыв вылын куш колѣ. Мірітчан камера кутас отсавны бырѣдны бабајасѣс увтыртѣм, кутас бабајасѣс емекајтыејасѣс мыҗдыны.

Намера моҗаскѣд јѣзѣс тѣдмѣдѣм. Быд еіктса собраннѣ вылын ујездүвса сүдн ужалыејас лї губсүдса інструктор вѣ-таплісны јѣзны мыҗла колѣны камерајас да куңѣм моҗас на воҗн сүлалѣны. Вадѣдам тапн сещѣм сорнлые сүрѣсѣ; уна јортлы камерајассѣ воста-лнѣн сїјѣ ковмас.

Мірітчан камера востѣмн еіктса јѣз пырѣны госуҗарствѣн вѣскѣдлан ужѣ.

Камерајас кыпѣдасны воҗмѣстчѣмсѣ еіктса ужалые јѣзлые. кыпѣдасны шѣң еіктса сѣветјасѣс јѣз нѣңын. Револүтејја поҗа законјас олѣмѣ пѣртѣмн камера кутас отсавны еіктн кул-тура кыпѣдны, еіктса оласног веҗны. Поснї делѣјастѣ камера

күтас ордны буржыка олмөсө төдөмөн, јонжыка мыжајаслы күтас сылөн шүбмөс јіңи. Сы кынжі крестаналы оз ковчы 20—30 километр саяј ветлыны, үжсө еновтны, пөрасө да өймөсө вичны волокита былө. Сесеа делөјасыд оз күтны нұжжавны төлөјасөн сүдын моз. Посні делөјастө видлалөмыд өпү сувтө зев допа јөзысы дај государстволы: мрітчан камера востөмөн сјө мпөм оз күт сулавны.

**Гіктса собран-
нөјас вылын
крестаналон
јуаөмјас.**

Гіктса собраннөјас вылын крестана јона јуаөсны доклад вөчыс јортјаслыс камера уж јылыс. Јуаөмыс петкөдлө: крестана вұжча-ныс делөтө боетөны, збылыс. Төдмөдам неупа јуаөмјасыскөд да воча кывјасыскөд.

Јуалөм. — Уна-ө делө күтас воны мрітчан камераө?

Вочакыв — Артавын-кө 1927 вөса делөјас, камераө күтас воны 1—2 делө төлөсөн. Матыемас сүдыд-да, ферг, көнкө шүөдчөмыд посні делөјаснад содас, сы понда позө чајтны—быд төлөс күтас воны 3—4 делө.

Јуалөм — Чинас-ө нарсүдлөн ұжыс?

Вочакыв — Посні делөјас камераө сөтөм чінтас нарсүдлыс үжсө 20 прөцент гөгр.

Јуалөм — Коди-пө күтас гіжасан үжсө пүөдны камераас?

Вочакыв — Председательс лі кодкө шлөјас пөвсөныс. Позас боетны гіжасан уж пүөдны мортөс бокыс,—сіктса велөдчөмжык јөзыс (велөдыс, избач да с. в.).

Јуалөм — Вермасны оз камераын делө видлалігөн щөц отсасыны дорјөјас Коллегіјасыс шлөјас да обществөсәл мыждыјас?

Вочакыв — Оз. Камераыд востысөө медсөкөн делө видлалөмсө көкнөдны, дорјөтө да мыждытө лөчөм сөмын өөктөдас делө видлалөм пүөдөмсө (процөссө).

Јуалөм — Быт-ө колө гіжөд сөрті коравны венчыјасөө лі өвідөтелјасөс камераас делө видлаліг кежас?

Вочакыв — Оз. Камера вермас јуөртны делө јывыс гіжөдөп лі кыв вылын, шуам, сөліспөлітөл пыр.

Јуалөм — Оз-кө-нө во делө видлаліг кежлас, шуам, камераса шлөч-лі корөм өвідөтел, сек кыҭ вөчныс?

Вочакыв — Оз-кө лок камераса шлөч, колө пырөтөм-пыржө мөддө корны бөрјөм јөз пычыс. Сөвідөтел-ко оз лок, мөдыс колө горөдлыны лі мөд өвідөтелөс корпы, лі өвідөтелыстөг видлавны, позө-кө бытө өвідөтелөгыс—делө сөртынд-өд төдчас.

Јуалом — Кушом доказателствојас позас вајодны камераны делө видлалігөн?

Вочакыв — Кушом делө, сещом і доказателство вермас лоны. Вермасны лоны со кушом доказателствојас: кывкутыелөн (ответчилөн) тіжөд өм лі ембур кушомкө бостом жылые; евідітеллөн висталөм да мукөд. Камераны-кө збыл төдө—корөөмыд вескыд лі ложпө—сіјө вермас делөтө орөдны торја доказателствојас кортөг.

Јуалом — Камераад-кө сурлас мортыд, кутас-ө сіјө лыддыны сүдө сурлөмөн?

Вочакыв — Оз. Камераад вужасын делөјас частнөј мыжалөм жылые, а сещом делөјасыд бөрын јөзыд оз лыддыны сүдө сурлөмөн.

Јуалом — Камераас-пө-кө делөсө видлалігөн кодикө видас лі мыј лі камераса шлєнөс—кыгі сіјө попдас кывкутны, частнөј мортөс лі государстволые представітелөс оскорбітөмыс?

Вочакыв — Кутас кывкутны государстволые представітелөс оскорбітөмыс.

Јуалом — Коді кутас олөмө пөртны камералыс шүөмјассө?

Вочакыв — Сіктса ісполытелјас.

Јуалом — Позө-ө камераө бөрјыны еіктса сөветыс шлєнөс?

Вочакыв — Позө.

Јуалом — Коді кутас вічөдны камера уж бөрсө, сіјө шүөмјас бөрсө?

Вочакыв — Адміністратівнөј вічөд - еіктса сөвет, рајісполком: сүдїтан ужсө кутас вічөдны—парсүддө, прокурор, обсүд.

Јуалом — Ужалөмыс-пө дөпсө кутасын оз бөстны камераса шлєнјас?

Вочакыв — Оз.

Јуалом — Кыгі позас јөзөдны камералыс шүөмсө выговор өстөм жылыс лі мукөд погөн јанөдөм жылыс?

Вочакыв — Позас гіжы өтенө өшөдан газетын лі карса газетын; сөсөө позас-жө јавітны камералыс шүөмтө јуөр гіжөмөн, шуам, лыддысан керкаын.

Јуалом — Кытчө мунас камеради перјөм штрап?

Вочакыв — Сіктса јөз кост організателјаслы.

Јуалом — Кушом стрөкөн колө олөмө пөртны камералыс шүөмјассө?

Вочакыв — Пырыетөм-пыр-жө. Камеранылыс шүөмтө-өд оз поз кассірујтныд.

Луалом — Вермас оз камераас делёсö видлавны сүдичыес-
ясёлн рёдна м төдса?

Вочакыв — Вермас, ачыс-кө кодкө погөн делёсö өрөдөм оз
видчыс аслас иңтерес вёсна. Видчысө-кө—колö сыны
өткажитчыны делөтö видлавны. Сы пыдди колö мөд
шлепёс корны.

**Камера могјас
јылыс сорыјас.**

Камера могјас јылыс доклад кывзөм бө-
риш, крестана јона сёлөмеаныс сорыталісны.
Унжык сорытымыс висталісны, колбны-пö зев
камеражасыд. Озжык кутны ектад лок погөн дурыш, өшнөжастö
ражавны да бушуйтны војјаснад. Быд морт былö почö распра-
ва корены кокнифика. Војдөр сөкөн вөлі көт і пораван өбөд-
тыс морт былад да кыс бара?—ылыш да сөвчан дај сновтчан.

Вөліны, дерт, і паныд мунысјас. Сорыталісны најö тазі:
„мијан оті сүд, а көсјад вөчыш уна пөлөсөс“. „Быд нипөмабу-
сныд кутасны делö паныш да делөыд нарсүд дорөнд унжык
лоб“. „Делөјастö кутасны өрөдны морт былö виждөдөмөн, при-
страстиөја“. „Камераса шленјасыд сөмыш ас ылашыс лөга-
лысјасөс нажөвитасны да гөрд петукөс“. „Немыдлун вёснаыс
да куэжтөм вёснаыс камеражасыд оз вермыш пуктөм могјасөсö
олөмө пөртны“.

**Гіктса собрани-
нөјасёлн шуом-
јас.**

Унжык гөлөснас став собранияөјас ылын
шуісны камера восталөмтö зев коланаөн. Вајө-
дан татчö откымыш шуөмјасөсö:

„Мі, Алексеево еіктса граждана, чайтам,
еіктса камеражас отсаласны еіктса ужалыс јöлы боетчыны
государствоөн управлајтан ужд, мездасны крестанаөс рөскөд-
ыс посні делөјас пүүдөм былö да сы понда лыддам мірітчан
камера востөм зев коланаөн“.

„Жуково еіктса собранияө лыддö мірітчан камера воста-
лөм заводітөма када да најö зев коланаөбө; најö пәскөдөны
ұлысса сөвет органјаслыс—еіктса сөветјаслыс—правасö да
кыскөны аснысө ужалыс јөзөс государствоөн управлајтны“.

„Мі, Петково еіктса граждана, шуам: дасжык вонад рево-
лутеја дырјынд, коммунист партіја да сөвет правітельство түй-
дөдөмөн, мі вель јона быдмим да камера воцад сүвтөдөм мог-
јастö вермам олөмө пөртны“.

„Щековтсево еіктса гражданаөлн собранияө лыддö каме-
ра востөмтö бур торјөн, сы понда мыј делөјасыд кутасны вид-
лавшыш өдјөжык дај донтөмәжыка“.

„Афанасово еіктса граждана ошкөпы Сөветвластлыс ык-
түвтчөм сүдөс јөз бердө матыстап ужыш“.

„Повыје Псаркі еіктын граждана шүісны мірітчан камера кутас отсавны еіктын култура кылодны да ошкісны тајо был заводітөмө“.

Мірітчан камера шленјасөс бөрјөм. Камера моғјас јылые еорнітөм бөрын собраніөјас вылын бөрјалісны камерајасөс пленјасөс. Быд камера бөрјісны 12 мортөн. Зев збытые муніс бөрјысөм. Піжөдјасые позө

адзыны тащөм кывјас. „Тащөм ыжыд јөз кост уж вылө јортјасөс бөрјігөн щөктам налы асланыс ужнас мукөдлы прімер исткөдлыны, чорыда пүөдны классөвөј віч венјас орөдігөн, јуөртны пашкыда заседаніөјас јылые јөзсө, ужавтөм лунјасөс лөсөдны заседаніөјасөс мед јөзыс вермісшыжык вошыныс, шыөдчыны індөдјасла вылынжык сулалап органјас дінө, кутны јітөд парөүдкөд да Ісполкомкөд“.

(Пешково еіктса собраніө).

Кодөс бөрјалісны камерајасөс. Тащөм лучкіа пүөдөм бөрјысөрад камерајасад вескалісны бур војтыр, кодјасөс креетана увакајтөны: робөчөјјас, гөл крестана, арміјаые воөм јортјас, пывбаба делегаткајас. Сеңөм војтырыд, дерт, кутасыны был камерајасөтө кулакјасые вічны. Заводітісны ескөп кулакјасыд еүеыны камерајасад, медескөп бөстны најөс ас кіаныс да ез ыдајтчы.

Ставеө Прігороднөј вөлөетын лоі бөрјөма 588 морт. На пыщкы 22% пывбаба, 78% мужік; 14% коммуніст да комсомол, 86% беспартіјнөј. Сотсіалнөј положеніө есрөі камера бөрјөмјас јүкөоны таці:

Робөчөјјас	49%
Крестана	44%
Служашцөј	4%
Інтеллігент	3%

Крестана овмөс есрөіыс јүкөоны таці: 42% гөл крестана; 58% шөрокөтөма.

Арлыд есрөіыс позө камераса шленјасөс тац јукны:

20 арөсөі	1%
20—30 „	25%
30—40 „	29%
40-ыө вылө	45%

Таці лоі востөма да заводітіс ужавны Прігороднөј вөлөетын 49 камера.

Тајө вөлөөтад камерајасөтө восталөм бөрын кутіс төдчыны мыр тајө вөлөөт вылын мјан Республїка оз вермы велөдчыны. Мыр вөсна? Абу өткөк. Прігороднөј вөлөетын овмөс пүөдан

ногыс мукödinjаскöд. Тапi jöзыс ужалöны фабрикјас вылын да кустарјас, а Республика кучаыс унжыкыс ужалö вiзму бер-дын. Сы понда вöли шуöма востыны камерајас мöд вöлöстын, көпi унжыкыс крестана олöны. Востöма лöи Вöскресенскөй уездыс Ново-Петровскöй вöлöст.

Ново-Петровскөй вöлöст. Тајö вöлöстыс уезд номас. Вöлöстын 48 грезд, 12 өктөсө совет. Öтi совет вöлö вöд 4 грездөн. Торја өктјас Волёполкомсан

6-24 километр сайынöс, а уездүвсө карсан наöз 30-75 километрöз. Волёполком отчет ертi 1927 воын вöлöстын вöли 1500 крестана овмöс, олыыс ставыс вöли 7.563. Став вöлöстөс jöзыс олöны вiзму ужалöмөн. Сöмын Часовенскöй районын неуна олшөлөн ем вiзму ужалöм кыпzi бөкi нажетка—кыöны чувкi кооперативнöй артеллы. Вöлöстын 14 поснi школа да öтi мöд ступеня.

Суд сiстеманын Ново-Петровскöй вöлöст пырö Вöскресенскöй уездүвсө 2 участка Нарсуд улö, шöдц мукöд 2 вöлöсткöд. Тајö нарсудас 1927 воын став 3 вöлöстөыс вöли 323 мiрiтчан камераö еетны почана делö. Тајö 323 делö шас 106 уголовнöй делö да 157 овмöс кутöм жылыс (гражданскöй). Став нарсудас делöјас пыпцкын 1927 вöсө iндöм делöјас кайöны 26%.

Кызи восталiсны мiрiтчан камерајас Ново-Петровскöй вöлöстын.

Камерајас восталан уж мунiс тајö вöлöстын Пригороднöй вöлöстын-мöз жö.

Медвојдöр сорнi та жылыс мунiс Уiсполкомса Пречидiум вылын; сiјö шуiс почас-пö востыны да вiдлыны мыј артмас.

Сөсө крестана актив конференцiја вылын. Откымын jорт конференцiја вылад сүвтiлiсны воча, шуöны вöли, өктөсө советыдлөн-пö сытöг-лiн уна ужыс, велöдчiтöм өктөсө jöзыд-пö оз вермыны пуны ужтö камераы. Сöмын унжыкыс конференцiја вылын сүвтiлiсны камера дор. Најö шуiсны вермасшы-пö камерајас ужавны, оз-пö-öд најöс, нарсудјасöс-моз, кутны көртавын иекушöм формајас, камераса шленјас-пö кутасын тöдны став венысыс пыдöсö-да пöрjавныд најöс оз кут почны. Конференцiја шуiс камера востöмыд-пö коллатор.

Конференцiја бöрын сөсө пöдөдiлiсны өктөсө собранныјас көн бара-жö сорниталiсны камера востöм жылыс да шленјасöс камераö бöрjалiсны. Тајö вöлöстад собранныјас вöлö jöзыд унжык волiсны. Пригороднöй вöлöст дорыс. Уна собранныö вылын вöлiны со мортöз, веег пывбаба да пöрыс jöз волiсны.

Бара-жö вöйдöр судын ужалысјас пöвсөс көдкө вöчалiсны докладјас камера мотјас жылыс, бöрынас крестана јуасав-

лисны да сесса сорыталисны. Вёлины доржыејас і паныд му-
ныејас, висталисны унжыкё Прігороднőј вёлөстын-моз-жө. Па-
ныд муныејас висталисны вееіг со мыј: „војдөр сөкө гөтыр-
јастө пөјтлім-да овлім кык прата гез-моз, а өні сесса муртса-
кө чуткан сійөс—пыр і котөртас пораны—ортча-да, војдөр
Нарсуад ез котравлы—ылын-да, вотөзүд лөһан. Камера вост-
төм бөрын јонжыка торјөдчыны кутасны гозјајасыд. Камера-
ад быдөи веекаласы“.

Паныд муныејас шуөны вөлі—нөрөвітны-пө колө востөм-
сыд, візөдлыны артмас оз мыкө мукөдлаас. „Бура-кө кутас-
ны ужавны да пөһза-кө наыс лөб,—шуөны пажө,—пөчас мјан
щөщ востыны. Термасын некытчө—ва-өд оз-на кылөд“.

Сөмын бара-жө унжыкыс собраньөјас ылын шуөсны ка-
мерајастө коланаөи да бөрјалисны шленјасөс.

Нодөс бөрјалис-жө спуту да мөвналөмөн. Быдлаын шуөсны
ны камерајасө. колө-пө төлка, сүе јөзөс бөрјавны веекыд јөз-
өс, мед-пө сөкөн пажө ујсө кужисны сүвтөдны дај ужалыс
јөзөс, мед-пө сөкөн пажө ујсө кужисны сүвтөдны дај ужалыс
јөзөс доржыны.

Ставсө лоі бөрјөма камерајасө Ново-Петровскőј вёлөстын
144 морт. Па пыцкыс 21% нывбаба да 79% мужик; коммунист
да комсомолец 13%, беспартійнөј 87%. Мужчына пыцкас 20% вө-
лөма Гөрд армјаын.

Сотсиалнөј положеннө сергыс торјалөны камераса шлен-
јас со кычї:

Робочөј	— 1%
Крестана	— 96%
Служытыс	— 3%

Крестана торјалөны овмөс сергыс таці:

Гөль крестана	— 24%
Шөркөддем	— 76%

Унаөи бөрјөм јөз пөвсыс төдсаөс-тын јөз кост ужкөд. 30%
на пыс ужавлөмаөс лө өні ужалөны советын, лө партія ја-
чејканы: 23% мукөд пөлөс јөз кост уј нүөдыс организациа-
јасын; 47% абу-на некөн ужавлөмаөс. Арлыд серті камераса
шленјас јукөи со кычї:

20 арөсөз	— 1
20-30 арөсөз	— 35
30-40	— 37
40 да пөрысжык	— 27

Візөдлап-кө кыкнаи вёлөстөс шленјас ыло, адчан со
мыј: Кыкнаи вёлөстас пөшти өтмында коммунист, комсомолец-

јас да Г'орд армијаын в'овл'ом ј'оз—с'иктеа в'озм'остчыи ј'оз. С'и-
ж'о ѓтмында кымын веекал'ома пывбаба. Б'остан-к'о сотс'иалн'ој
положен'н'о с'ерте нај'ос, тап с'и м'одтор адз'ап: Пригородн'ој в'о-
л'обетад унжык ол'о робоч'ојыд да і камераад веекал'ома унжык
робоч'ој, а Ново-Петровск'ејад унжыкыс крестана да камераад
с'и-ж'о п'онгте з'оннас крестана лоіны. Класс'ов'ој составыс кык-
нан в'ол'обетас-ж'о бур лоі да поз'о ш'уны: тащ'ом ј'озыд кукас-
ны корены веекыд класс'ов'ој в'и-в'еңјас оп'одиг'он, кукасны
дорјыны г'ол-ј'оз'ос кулакј'асые.

С'иктеа с'овет лыд с'ерте Ново-Петровск'ој в'ол'обетын волі
в'ост'ома 12 м'ирітчан камера.

Мыј петк'одліс-ны возза в'с-новјасыс каме-рајасл'он. Квајт вежон мыет камерајас в'остал'ом
б'орын Пригородн'ој в'ол'обетын камера у-ж-
м'уніс с'орн'і в'ол'обетувса акт'ив конферен-
тс'іја вылын. Конференц'іја арталіс каме-
рајаслые у-ж'ос. Тыдовт'и-с со мы: п'екун'ц'ом тор-
ја уна дел'о нап'еом абу (с'іј'он в'олі-од пов'з'одл'оны паныд м'у-
нык'ејас) 1928 воын мај т'олыс'о став камераас Пригородн'ој в'о-
л'обетын в'ол'ома да в'идлал'ома в'олі 50 дел'о, с'і-ж'о ѓте дел'он
камера в'ыл'о в'ол'. Тај'о дел'ојас ку-ча камерајас'о волісны 173
морт, на п'ыс 50 морт коремејас-шы'одчык'ејас, 81—кывкутыс
да 42 с'в'ідет'е-к. Нарсудын-к'о с'ек'он в'оліны дел'ојасыс, став
інд'ом ј'озыслы с'ек'он лоі ветлыны кілометр 10-20 с'ај'о да вон-
тыны 173 у-жалан лун: шы'одч'омс'о с'ет'ом в'ыл'о с'ек'он м'уніс 50
лун; м'од лун к'ежл'о-к'о с'е-с'еа вешт'існы дел'ос'о, лоі м'одыс-на
ветлыны нарсудад, а кассатс'іја с'ет'ом'он лоі губсуд'оз ветлы-
ны да с. в. Камераад тај'о дел'ојаст'о в'идлаліг'он нек'од'ез вон-
ты у-жалан кадт'о, камерајас у-жалісны ш'ојтчан лунјас'о с'і-
ж'отј'асас к'он дел'осы нап'е'ома в'олі.

Камерајас'о дел'ојаст'о в'идлаліг' к'ежл'о воліс п'онгте став
верет'о ј'озыс с'иктеыс. Кывзыејас с'уеа в'и-з'одісны дел'ојас в'ид-
лал'ом б'орыс.

Нарсудыдлыс оп'одан ш'у'омјаст'о унжыкыс ол'ом'о п'орт-
ны лоі мырд'он; камера ш'у'ом с'ерте унжыкыс кывкутыејас,
мыж'омјас в'очісны асв'олананыс.

Г'р. С'ос камера ш'уіс косас'е'омыс кык лун мырд'он у-ж'од-
ны; с'і-ж'о н'емеама ш'октыт'ог п'етіс у-ж-в'ыл'о, с'правіт'іс нос ју
вом'он. Н'ол кывкутыс м'од лунас-ж'о камеранын дел'о оп'од'ом
б'орын мыт'існы ш'у'ом с'омјас да с. в. Ј'озыс камерајаст'о з'ев
ныд'д'і пукт'оны да с'і-ж'он і лоі тај'о ас в'ол'анад камера ш'у'ом
с'ерте в'о'ч'омыд. Камера в'остыт'о-з'ыд с'иктад ј'онжыка в'олі коса-
с'оны да к'у-з'иганіг'он, т'одчым'он ч'інышт'іс лок нога дур'ом.

Конференцеїа ошкіс камерајаслые ужсö да шүіс, тајö-нö медöур түј сүдтö јöз дїнас матыстны. Сесеа конференцеїа ин-дїс, еіктјасад-нö јона јүоны да кодјурнад куліганїтöны, јүом-нö пашкалö гүеа вїна вузалысїас вöсна. Сы вöсна конферен-цеїа шүіс кыпöдны сорїи вылыса органїас воչын медескöи мїрїтчан камерајасö сөтїсны щöщ делöјас гүеöи вїна вузалö-мыс мыждöм жылыс да сїз-жö јешщö вөр гүеöи кералöм жылыс.

Богородскöј Уісполкомöи Презїдїумыс мöд лушнас жö конференцеїа бöрын шүіс камерајас-нö пöлза вайöны да ко-ріс Моссоветлыс мед лөзас воставны камерајассö став үездас.

**Москва губер-
няува камера-
јас уж жылыг
Наркомјустöи
шүом.**

1928 воын јул тöлмөсін Наркомјуст Кол-легїяын мунїс сорїи тајö кык вöлбетса ка-мерајастö востöм жылыс да пайö уж жылыс. Коллегїа шүіс коланаöи камерајастö еіктса сөветјас бердын. Сöмын зев-па регыд ужал-лїсны камерајасыд да оз-на пöз вöлі сүвтöд-ны сорїи закон лөзєс органїас воչын став Республїкаын ка-мерајас восталöм жылыс. Сы вöсна Коллегїа шүіс вїзöдлїны-на воçо камерајас уж вылö појабр тöлмөç. Öтиырjö Колле-гїа щöктїс Москүеа гүбесудлы јона вїзöднїы камерајас бöрөа да түјдöдчїны пайö ужди.

Мед буржыка поїс тöдмавын камерајаслые ужсö, Кол-легїа шүіс пашкöднїы онытсö да щöктїс Ленїнградса гүбесуд-лы воставны камерајас щöщ Ленїнград областын öтї округын.

**Ленїнград об-
ластын камера-
јас восталöм.**

Заводїтчїс камера восталаи уж Ленїн-градыв областын. Ленїнград Областүвса сүд-лöи пленумыс шүіс востыны мїрїтчан каме-рајас овмöс сертї торјалаи раїонјасын—Ле-нїнград округын, Кїнгїасеп карув раїонын да Лужскöј округ-ын Уторгoшскöј раїонын. Камерајас восталöм жылыс сорїи му-нїс округса сүдјасын, сесеа партїа да сөвет органїасын. Быдлаын шүісны камерајас коланаöи. Сы бöрын заводїтїсны пүөднї еіктјасын бöрјысан собранїöјас; сен бара-жö мунїс сорїи камера мөгјас жылыс. Лужскöј округын ез ло восталöма жушöмкö öтї раїонын став еіктас камерајасыд, буиенц вöлі кöсjöны гыреöдавны еіктса сөветјассö-да. Сы вöсна шүісны востыны öтї камерадн нол раїонын: Гдовскöј, Осмїнскöј, Утор-гoшскöј да Ворескöј раїонјасын.

Тајö ужнас тыдовтчїсны судын ужалысїас. Ленїнград округын уҗыс вöлі пүктöма Окресудса уполномоченнöј вылö да Кїнгїасепса наресудса вылö, Лужскöј округын ужалїсны кык Окресудса штен.

Лөзмэ зев бура быдлаын шыёдчисны камера востом вылад, сомын өтө өктын—Уторгошскөй районын Лүбино өктын шүисны оз-пө камерамд ков, нинөм-пө сыне. Лужскөй округын медеа-нын өлөмсааныс шыёдчисны камера востом вылад ныв-бабајас.

Кингисеен районын вөлі востома 23 камера, Лужскөй округын—4, да бөрыпжык јешщө-на содтөд востома—10.

Камерајасө бөрјөма вөлі Кингисеен районын 277 морт, на шые коммунист да комсомолец—10%. Став бөрјөм јөзые—крестьяна. Став бөрјөм јөз пыщкас сомын 70 мөрт—25% вөјдөр нулөмаөө јөз кост уж, мукөдыс муртса-на өнө лөі кыскөма тајө ујас. Лужскөй округын 4 камерамын бөрјөма 73 морт, на шые коммунист да комсомолец—15. Тапө абу ставыс ереетана векалөма—94%, 4% лөөма робочөј да батрак, сееа 2% служитыөјас.

Крестьяна пөвсын 50% гөла олые да 50% шөрокөдөм.

Миритчан камера восталөм Ленинград областын, позө шуны, мунис бура. Сомын ужсө камерајаслые сүвтөдигөн Ленинградса сүдјас вөчөмаөө тырые нелучкјас. Ми төдам-нын, миритчан камерамд абу мукөд сүдкөд. Сы понда миритчан камерајас, положеннө сертёис, некущөм делө нуөдан формајасөн абу көрталөма. Ленинградүвса сүдјас вищөдлөмаөө камера вылад кытө і мукөд сүдјас вылө, сы вөсна заводөтөмаөө најөс көртавны нарсүдса делө нуөдан формајаснад. Выл камерајасад кыкнан округас ысталөмаөө формајас сорнөгөжөдјаслы да орөданшүөмјаслы уголовнөј да граждaнскөј делөјас куа. Тајө формајас сертёид венөсөјас камерамын вермасны вежлавны—сетны отвод—камераса шөтөјаслы, евидетелјаслы колө вөз-выв виставны лөж висталөм вөсна мыждөм јылые, сүдөтчыс-јаслы да евидетелјаслы колө асланыс кывјас бөрып кырымае-ны сорнөгөжөдын—протоколын. Тащөм ужнуөдан-погтө камераад эік нинөмла лөөөдныд, тајө сомын пөртө камератө јөз-кост сүдые, общество сүдые канцелярија сүдө.

Миритчан каме-
ра восталөм
Бранскөй губер-
няын. Ленинград бөрып кутчыөисны камерајас воставны Бранскөй губерняын. Сорнө мунис Губсудын, Губисполкомын, Уисполкомјасын, ВК-јасын да өіктөса советјасын крестьяна пөв-сын. Быдлаын шүисны бүрөп восталөмтө, кад-нын-пө.

Камерајас востөсны 7 өіктөса совет бердын Карачевскөј, да Поченскөј үјөздјасын. Сен олыөјас ставыс крестьяна, вищөму ужалөм номыө олоны. сомын төвјасын најөвөтчөны кер лөзө-мөн.

Став председателыс і шӗӗныс камераҗасын лоины кресана. Председателҗас пӗвсын—5 морт коммунист да комсомолец, 2 беспартиҗнӗҗ. Шӗӗнҗас пӗвсын (4 камераын) комсомолец—10, мукӗдыс абу партиҗаынӗс.

Почепскӗҗ уездас җын борҗӗм җӗзыс воҗдӗр җӗз кост уҗсӗ пулмаӗс-нын, а Карачевскӗҗ уездас некод-на абу уҗавлӗмӗ.

Нызі лөгөдöмa мiрiтчан камера да мыј сылы колö вöчны.

Камерајас восталöм сылые гижöд петкöдлö-нiн: öткымын камерајас востомеаныс омö. тyjдöдчöмла сувтiсны нелучкi туј вылö. Медескөн сещöм торыс оз ло, колö бура, тöдмавны Наркомјустöн вынеöдöм Положениö камерајас жылыс.

**Камерајаслон
шленјасыс.**

Положениö сертi мiрiтчан камера воесö еиктса сöвет бердын; делöјас видлалöны кујим морт—председател да кык шлен. Председателсö индö еиктса сöвет аслас шленјас пöвсые: быд камераö шленö бөрjöны 12 мортсö еиктса собраниö вылын. Пöчö бөрjыны камераö сöмын сещöм jöзсö, кодлөн бөрjыеан права абу мырд-дöмa. Сiзкö i бөрjыеан собраниö вылын вермасы лоны сöмын ужалыс jöз кодлөн ем бөрjыеан права. Сiзкö попјас, мапакјас, вузасыејас, кулакјас да мукöд ираватöм jöз оз вермыны бөрjыны камераö шленјассö ны аеныс оз вермыны бөрjыеаны мiрiтчан камераö шленö.

Ми тöдам-нiн—мiрiтчан камера вöчып гырыс мојјас сулалöны. Сы вöсна колö, медескөн камераö вескалiсны еиктса вöзмöстчыс jöз: гөл крестана гöрд армiјасыс воом војтыр, ныв-баба-делегаткајас, мöда-мöдлы отсаван комiтетјасын ужалыс-јас да мукöд jортјас, кодјас кужасын вiчыны тajö выл ужтö кулакјасыс да мукöд öтдор jöзыс сöветвластлы пaпыдмуныс-јасыс.

**Камераса шлен-
јас ужалöны
мöда-мöд бөр-
гыс.**

Еиктса собраниö, секөн, бөрjö камераö 12 мортсö, делöјассö видлалöны сöмын кујим морт—председател кык шленкöд. Камераса шленјас ужалöны öчередөн мöда-мöд бөреыс кык мортөн. Кор ставныс öтiкысөн пукуласыс камераса заседаниö вылын öчеред заводiтчö вылыс.

**дыр кжал
боръёны ка-
мераса шленјас.**

Председательыс і шленјасыс камерай
боръёны во кжал. Во мыеті почас вылыс
боръёны. Мед буржык јоз лооны камераны.
ВКк вермас вештыны камераса шленіос бор-
јом ббрас лі во тыртёчыс адзас-кё сјјо мортыслыс шогмы-
тёмсё.

Сізжё боръёјас-кё дурдасыс ескыны куцёмкё борјом
мортлы лі омёторкё куцёмёскё вбчас камераса шлен—сјјёс
вермасын вештыны еіктса собранёо вылын во тыртёчыс.

Камерајаслөн ужыс петкёдлё-лын тацём вештёмјастё.
Бостам прімерјас. Оті мірітчан камераме шленыс (оскорбі-
тёма ассыс батсё вбчёмён (действием). Камера відлалёма де-
лосё да адёма мыжсё С-лыс, шуёма корны еіктса советлыс
мед кірітас сјјёс камераса шленјас пёвсыс да сјјёс обшество
возын јапёдлыс. Вокресенскеј ујездын еіктса советын председа-
тельыс, гр-н А., вёлёма щёщ камераас председателын. Сјјё
лотайтёма мындакё сём. Еіктса собранёо шуёма тайё мык вб-
чёмпас-пё А. јапёдіс асё јоз возас да оз-пё вермы председа-
телавны ні советын ні камераны. вёлалёмаё ВКкы сјјёс веш-
тём јылыс да шырытём-пыр борјёмаё сы пыдді мёд мортёс.
Вогородекёј ујездын советса да камераса председател гр-н У.
делё відлалігёи кывкутысё (ответчыкё) шуёма „сволючён“.
Кывзыс јаз шыёмаёё. Борјёмаё сеп-жё выл председателёс
да щёктёмаё мыждыны гр-н У-ёс. Мёд состава камера шуё-
ма: „Щёктыны У.-јортлы корны прёшща собранёолыс да
кывкутыслыс; воёо вылё собранёо вылын лі судын асё бу-
ра кутны“. Тапі прёшщё корёмён помасёма делёыс, сёмын
камера лі сепі кывзыс јёзыс вермісны мёд пог та вылё вёд-
лыны да мырделыны У-лыс камераса председател ымсё.

Аслас ужыс ні председател ні шленјас некуцём доп оз
боетны, тайё ужыс палён мупё јёз кост уж мёз.

Камераын делё председател камераны нанёоны граждана
панём. шыёдчём куза. Шыёдчыны поёо гжкёдён лі
кмы вылын еіктса советё лі торја морт дшё
кодёс індас камераме. Кыв вылын шыёдчём колё жёныдыка
гжкы торја кабала вылё лі ыгаё советса председателлы лі
гжкылы лі торја мортлы коді боетчас камераны гжкан уж пё-
ёдны јёз кост уж пёёдіг мёз—торја доп боеттёг камераны
секретаравны. Секретар камераны пёёдё став гжасан ужсё.
Гжало да ёшлё јуёртёмјас кор куцём делё камераны відла-
сё, сы јылыс-жё јуёртё делёсё відлалігёи колаи јёзсё (корёме,
кывкутыс да с. в.). Секретарад поёо борјыны велёдыёсё, із-
бачёс лі мукёдёс еіктса велёдчёмжык јёз пёвсыс. Камера бое-

тө шыдчөм сөмын секи шыдчыг да мыжајас лі кывкутыг оланінас-кө ем мірітчан камера, абу-кө најө оланіныи камера-ны шыдчөм лөө сетны парсудө.

Кушөм делөјас **вермө видлавны** **мірітчан намера.** Мірітчан камера вермө видлавны венјас ембур жылыс—сөм перјөм лі мукөд ембур, шуам, нан-вөлөга, убытка віз лі му скөт талалөмыс,—сөмын венес-кө оз муи 15 шайтыг донажык добраыс. Ыжыдчык сөмыс-кө венес мунө—сөшөм делөтө видлалө парсуд. Шуам, гр-н А. шыдчис камераө, шөктө перјыны гр-н Б-лыс 20 шайт віз скөтөн талалөмыс. Камера оз бост шыдчөмтө, висталис, ест-пө парсудө. Бостам мөд-тор: гр-н В. бостлөма гр-н Т-ордыс вартаи машина да ужалігас сјөс шыкөдөма. Лөөдөмөыс бостөмаө 16 шайт. Гр-н В. шыдчис камераө, шөктө перјыны Т-лыс 16 шайт вартаи машина лөөдөмөыс. Камера шыдчөмтө видлаліс да шуіс перјыны Т-лыс 16 шайт. Таи ескөн лұчык ордөма делөсө, сөмын перјан сөмыс вөлі 15 шайтыс унжык да сы вөсна колө вөлі сетны делөсө парсудө. Нөшта өтө примербостам. Камера бостчис видлавны делө гр-н М-ордыс кора дод перјөм жылыс. Делөсө видлалігөн жүдіс мы доддын 15 шайт дорыс донажык, сөмын М-ыд көсөйөіс сетны додтө да делөсө ордөісны парсудө ыстытөг.

Кушөм вен оз
вермы камера
видлавны, көт
өөкөн норасан
торјыо 15 шай-
тыс дөнтөм-
жык.

Кага көрым, лі мукөд рөдвужлы көрым (алимент) перјөм жылыс да уждон перјөм жылыс делөјас мірітчан камера оз вермы видлавны көт өөкөн корөбны 15 шайт дорыс ещажык. Тащөм делөјастө видлалө ставсө парсуд. Мәј вөсна абу сетөма најөс камераө? Medea жона со мыла: алимент да уждон жылыс делөјас өіктөсә мукөд пөлөс венјас пөбөсын медеөкыдөө дај меджона інмөны ужалыс јөзыслы. Камеражасыд муртса-на заводітөны ужавныс, сөмын-на уж вылас вічөдам, проверајтам палыс шогманлунсө, сы вөсна оз пощөм делөјас сетны камеражасө. Сөсә алимент да уждон жылыс делөјасыд унжыкысө абу сөмын 15 шайтөз, а вылөжык лыбөны. Сөсә перјөны-кө мыкө учреждөннөлыс лі организатсјалыс, лі најө торја јөзлыс, тащөм делөтө камера оз-жө вермы видлавны көт өөкөн і ещажык 15 шайт дорыс перјөны Січкө оз пощө камера пыр перјыны нінөм кооперативыс, мөдамөдлы отсәсан комітетлыс да с. в. Січжө асныс најө оз вермыны перјыны камера пыр торја јөзлыс. Ужыс өні петкөдлөһн, өткымын камера положөһө вылө вічөдтөг, ордөоны делөјас мөда-мөдлы отсәсан комітетјаслыс, весіг өіктыслыс, өб-

шествоуыслые торја јѳзкѳд. Тајѳ-нын зев лок. Артмѳ со мы:
общество шыѳдчѳ да ачыс-жѳ, аслас камера-пыр, сѳдѳтѳ. Тај-
тѳ оз сѳмын формаыс зугеы, тајтѳ оз дорјеы кывкѳтысѳлѳм
праваыс.

Оскорбѳтѳм да нѳјтѳм жылые делѳјас. Ембур кѳтѳм жылые венјас кынѳї (најѳ
шѳѳѳны граждaнскѳј делѳјасѳн) мѳрѳтчан ка-
мера вермѳ вѳдлавын делѳјас оскорбѳтѳм жы-
лые—кывјѳн лѳ, мыјкѳ вѳчѳмѳн лѳ, гѳжѳдѳн да
кучкѳмѳн лѳ, пѳјтѳм жылые абу-кѳ сыыс дојјас лоѳмаѳе (пов-
реждѳенѳе). Сецѳм делѳјасыс уголовнѳј делѳјасѳн шѳѳѳны.

Мыј сѳјѳ оскор- битѳмыс? Морт дѳнѳ ѳеуваженѳе петкѳдлѳмын мѳ
адѳам оскорбѳтѳм. Оскорбѳтны поѳѳ вѳдѳмѳн
да быѳама лок кывјасѳн, вѳчѳмѳн,—шуам,
чужѳмѳ кучкѳм,—лѳ гѳжѳдѳн, шуам, вѳдны пѳемѳн. Тајѳ прѳ-
ступѳкас колѳ лѳны кѳѳѳм мѳд мортны ѳбѳда вѳчны. Сѳзнаѳ,
морт-кѳ шуас лок кыв шуткаѳн лѳ мѳд мортѳс увтыртны кѳс-
јытѳг, тајѳ вѳчѳмаѳ мыжыс оз ло. Унаыс сорнѳаѳ мѳјан пашы-
даслѳны сещѳм кывјас кодјас кор-сѳрѳ вермас оскорбѳтны.
Боѳтам кѳѳ: баѳ зев раѳѳѳтѳ асѳыс пѳѳѳ, а унаыс шѳлѳ сѳјѳс
„јѳѳѳ“, „дуракѳн“ да мѳкѳд кывјасѳн, кѳѳ ескѳн сѳјѳ кывјас-
нас бытѳѳ поѳѳ ѳбѳда вѳчны.

Откымын јѳзлѳн кулѳтураѳд ѳѳѳт-да велалѳмаѳе јѳпа вѳд-
чыны, вѳѳѳ матѳкаѳ кывјасыѳ палѳн мѳкѳд дырјѳ петѳны он-
каѳ кывјас пѳдѳѳ. Тапѳ јѳзыѳ оскорбѳтан кывјастѳ шѳѳѳн прѳ-
ступѳка оз-на вѳчны. Мѳдла дѳреѳѳ-кѳ вѳѳѳдлаѳ, мѳкѳд дырјѳ
кывјас пѳнѳм ѳмѳлыс абу, а вермас лѳны мыј сѳјѳ кывјыс ос-
корбѳтас, увтыртас мортѳѳ јѳз сѳн воѳын дај ас сѳн воѳас.
Шуам, сѳктјасын ѳпѳѳ-на сѳравлѳны нывбаѳајасѳс кага-кѳ вѳј-
ас јѳз мужѳкаѳ. Караѳ кулѳтураѳд ыжыѳжык да нывбаѳатѳ
тајѳн он-нын ѳѳѳѳѳт, а сѳктаѳ верман-на јѳпа дојдны. Лѳѳѳ
боѳтам „щыкѳдчыѳ“ нѳм. Оз-кѳ мортѳд јѳнѳѳс нѳ чѳртѳс тѳѳ—
сылы пѳнѳм, а мѳкѳд сѳктјасын тајѳ кыпѳаѳ верман-на морт-
тѳѳ ѳѳѳѳѳтны дај сы вылѳ кѳтасны сѳѳѳа колѳкѳ лѳка вѳѳѳд-
ны мѳкѳд.

Сѳѳѳа мед ескѳн лоѳ оскорбѳтѳмыс мыж, колѳ мед вѳлѳ
оскорбѳтѳма мортѳѳ асѳѳ да ас дырјѳыс. Сѳн сајыш-кѳ вѳлѳма
делѳыс, оз лыѳдѳѳѳ оскорбѳтѳмѳн да сыыс оз мыжѳдыны.

Мыјѳѳ торјалѳ оскорбѳтѳм клѳ- вѳтаыс. Оскорбѳтѳм оз ков сорлавын морт жылые
лѳж вѳѳталѳмкѳд, клѳветаѳкѳд. Тѳѳан-кѳ мы
сѳјѳ абу збыѳ да мед мортѳѳ јѳпѳдны јѳз во-
ѳын, увтыртны сѳјѳс. вѳѳавлаѳн сы жылыс вѳѳ-
лытѳмторѳѳ, сѳјѳ лоѳ клѳвета.

Бостам көб: гр-н А. көн еурас болкөдө гр-ка В.-нө локвиемөн; ачыс ескө бура төдө — сижө зонвиза, мi оз бура төдө вием жыве, вiетавлө—сөмын мортсө јөз возын јанөдөм могые. Мiбө гр-н С. вiетавлө гр-н Т.-нө јуө катепнөј өм вылө, а гр-н К. леҕис сорнi гр-н Г.-жылые, сижө-пө медөн уҗөдө јөзөс. *Ставныс најө төдөны вөлі мыј пндөм торјасыс ез вөвны, сөмын леҕисы тајө сорнјассө медескөн үекөдны, најтчөдны тајө мортјассө јөз өн возын. Сiз-кө „клевета“ мед вөлі воҗыв төдөм, мыј вiеталан торјыс абу збыт, мыј сижө вөчөс мортөс најтчөдөм вөсна. Клевещiтөны јөз вылө өн сајып. Таңөм делөјасыд еөкыджыкө, җугжыкө, сы вөсна најөс вiдлалө Нарсуд.

Оз-жө ков сорлавны пөјтөм вөчөмөн **Вөчөмөн оскорбiтөм да нөјтөм.** (дејтевијесөн) оскорбiтөмкөд. Вөчөмөн оскорбiтiгөн морт көсјө мөд мортлы петкөдныны сiјөс увтыртөмсө, ыпөм пыддi пуктөмсө, пөјтiгөн көсјө дојдны. Сы вөсна пөјтiгөн уҗыкысө колөны пасјас, кучкалөны унаме, а вөчөмөн оскорбiтiгөн пасјас оз колны дај кучкөны өтчыд. Шуам, гр-н А. зыкеiгөн кучкiс гр-н В.-өс чужөмас, көсјис сiјөс мүкөд јөз воҗас үекөдышны. Тајө лөб вөчөмөн оскорбiтөм. Гр-н А.-кө ескө ез өтчыд кучкы В.-өс, а унаме да сiјөн дојдалiс В.-өс, сек ескө лөi кывкүтны пөјтөмөс.

Пөјтөм жылыс делөјас вермөны вiдлавны камерајас сөмын пөјтөмөс-кө абу лөма зонвiҗалун торкеөм да абу-кө колөмаөс ранајас. Амөс-кө ранајас да торкеөма-кө зонвiҗалуныс—вiдлалө-нын Нарсуд. Бостам прiмерјас: гр-н d. кучкөма В.-өс нырас да мортыд вiр-өер муөөма, а гр-н лөзөҗ нөјтөма II-өс. Тајө делөјастө вермас камера вiдлавны, d. да M. вөчөмөн сөмын јөзсө дојдалөма лөi. Мөд сорнi ескөн вөлі гр-н d. кучкөмыс-кө В.-лөн пiныс четчыштiс мi гр-н M.-кө мөдыслыс ордлысө чегiс. Тајө кык делөсө ескөн лөi вiдлавны Нарсудлы.

Мыј вөчны камералы оз кө поҗ сылы шыөдчөмсө вiдлавны.

Камера-кө адҗас заседаныө вылын мыј делөсө оз поҗ сылы вiдлавны, сижө дурдө вiдлавны, сижө дурдө вiдлавныс да ыстө Нарсудө мi щөктө шыөдчыслы аслыс вескыда Нарсудө естны шыөдчөмсө. Вөлөма Богородскөј ујездын өтi камеранын таңөм делө: Гр-н В. өтарө јуө лотайтө ембурсө керкасыс да кодјурнас ныр пөјтө јона гөтырсө ранајасөҗ. Камера ез боетчы вiдлавны делөсө, ыстiс нарсудө. Мөд камералөн вөлі со кущөм тор: гр-н С. бара-жө кодјурөн пөјтөма гр. II-өс да щыкөдөма сылыс өнөс. Бара-жө камера ыстөма делөсө нарсудө.

Унжыкеыс шыдчөмсө бостигөн-нын төдчө-позө оз камералы делөсө видлавны. Оз-кө поз, сек-жө і колө виставны шыдчымыслы мед нарсудо мунас; дерт, і бостны шыдчөмтө да ыстыны камераыслы аслыс Судас.

Ембур жылыс венјас видлалигөн камералы мукөд дырји лоо откажитны делөтө видлавны, көт ескөн веныс ічөт сөмјас жылыс мунө. Адјас-кө камера,— корөыс перјө дон кушөмкө омөлтөр вөчөмыс, обществолы лок вајан вөчөмыс, сөңөм вөчөмыс кодөс мјан закон оз дорји, сек камера оз видлав делөтө. Шуам, поп шыдчөма комераө, щөктө перјины дон кодлыскө молебепыс мј паникдаыс мбө мөдтор бостам: кык морт заклад вартөмаөс: өтөкыс шуөма, соја-пө 11 шайтыс 2 тув да жыи нан да 3 тув да жыи порө гөс. Сојөма, а мөдыс ворсөөм дасөтө шайттө оз еет, первојыс і перјө. Камера бура вөчөма— абу бостчөма видлавны шыдчөмтө. Сөсөа бара гр-и Ч. ворсөөма картіөн 3 шайт А-лы да оз мынты. А камера пыр корөө перјины 3 шайттө. Камера абу бостөма шыдчөмтө. Мј вөсна? Сөм вылад картіасөмыд лөктор, сјөс колө бырөдны, дерт-нын оз ков дорјины, сјіөн абу і бостөма.

Положеннөыс ескөн веескыда індө кушөм делөјас камера вермө видлавны, сөмын ужалігас камерајас унаыс кежлөны Положеннөсыс, видлалөмаөс делөјас гүсөн віна вузалөмыс, вөр гүсәлөмыс, кулганствоыс да мукөд мыжыс. Сің, өтөкөс камера мыждөма собраннө вылып кодјурөн карапужитчөмыс; мөдөс клубыи лөкмогөн видчөмыс да контроллыс ужсө торкөмыс; којмөдөс гөрд пелөсын коасөмыс; сөсөа кык мортөс вөлөм віна вузалөмыс мыждөны да мыжыс абу помөз тујасөма да правдајтөмаөс, сөмын шуөмаөс— сөрныс-пө вөлі да сетны выговор дај воэө кежлө чіршавны. Індөм мыжјасыс ескөн і поснөдөс да камералы сз ков најөс видлавны Положеннө сертыыс. Сің-жө сз поз видлавны венјас му жылыс, поңсөјас вештөм жылыс, батракјаслы уңдон перјөм жылыс да с. в.

Дыр-ө камера
видлалө делө. Быд шыдчөм камералы колө видлавны да ордөны еізім лунөп. Та бөрсө камералы **волө јона** вөчөдны, оз поз кујлөдны шыдчөмјас вежонјасөп да төлысјасөп. Оз ков вунөдны— быд шыдчөм сајын емөс јөз, најө видчысөпы аенысө дорјөм, ретыджыс вен ордөм.

Кор нуөды за-
сөданнөјас. Камералөн заседаннөјас вөсөсөс. Мед **унжык јон** вермасны воыны, колө чукөртчы-ны сөңөм кадө да лунјасө, кор јөзыс ештөныжык. Сіктөсә сөветлы колө індыны кадсө унжык јөз кыскөм жылыс мөвныштөмөп. Буржык, дерт, пражныкјасө чукөртны

камератö. Сесеа колö паскыда жүөртны јөзсö код лунö да ку-
щöмжык кадö лöб заседаннеыс, жүөртöмјас öшөдöмөн да ектса
исполнителјас пыр.

**Корөөјасöс,
кывкутыөјасöс
да мукöдöс жүр-
тöм.**

Ҳинöм-һин шуны, ферт,— шыöдчыөс, кыв-
кутыөс да евидетелјасöс колö возвыв жүөрт-
ны камера чукөртчöм жылыс. Налы колö жүө-
рыстыны гижöдөн лi жүөртны ектса исполнител
пыр. Оз-кö локны судитчыөјас, камера вермас
видлавны делöтö патöг. Ферт, камералы колö зилны бура ту-
авны делöсö евидетелјасöс жуасöмөн да мукöд ногөн. Мед
сесеа делöсö орöдигөн камералөн ез вöв кык дум: колö пер-
жыны гр-н А-лыс гр-н Б-лы скöтөн му талалöмөы-лi, оз ков-лi,
уна-ö колö-лi, оскорбiтöма гр-н С. мöд мортöс-лi, абу-лi.

Корöм јөз-кö, шыöдчыс лi кывкутыс, камераö оз локны
оз ков најöс мыждыны сыыс, локны налы абу быт, сiјö налөн
праваныс—доржыны аснысö. Сесеа-öд колöкö ез вермыны лок-
нысö мыкö вöсна. Сы вöсна оз поç мыждыны локтöмөыс. Та
жылыс колö торја шуны, öткымын камерајас таыс штрапу-
тавлöмөдө-да. Таңпад оз поç кыскыны камераад. Оз-жö шог-
мы камераö локтöм вылö, шуам мыжданалыс, мык codтöд
вылö моз, оз поç мыжпыкöд бөрјигөн codтöд мыждыны каме-
раö локтöмөыс.

**Фелöјас видла-
лан ног.**

Камералыс заседаннеöсö нуöдö предше-
дательыс. Сiјö вiеталö кушöм фелö кутас вид-
лапы, жуасö кодi воic фелöсö кывзиг кешлö
да лыд-дö шыöдчöмсö; сесеа жуасö мыј сы ногөн колö ту-
жавны да щöктö вiетавлыны судитчыөјаслы мыј вермаспы вiетав-
ны. Председатель-жö вiеталö орöданшуöмсö камералыс. Жуас-
ны вермöны камераса штенјас дај судитчыөјас мöда-мöдыс-
лыс дај евидетелјас. Поçö евидетелјас пыд-дi жуавны щöц кор-
тöм јөзсö да кывзыс јөз пiыс тöдöны-кö најö мыкö фелö јывыс.
Жуасöм бöрыи кор фелöыс лöб бура тујалöма, камера арталö
став жүгдöм торсö.

Уголовнöј фелö куçа камералы колö шуны вöчiс алi ез
мыждана морт сiјö торсö, мыыс сiјöс мыждöпы. Вöчiс-кö,
кушöм мыжпыкöд сылы пуктыны. Мыжпыкöд бөрјигөн каме-
ралы колö бура артавы кушöмжык мыждöм мортыс да сы-
лөн овмöсыс, сы сертi пуктыны мыжпыкöдсö.

Мыжданајас-кö абу-на арлыдö воöмөдө, фелöсö колö вид-
лавны најö бат-мам дырјi.

Гражданскöј фелöјас куçа камера тујалö со мыј: ужа-ö
кывкутыс корөмөлы мыыс кö, ез-ö мынтывлы судöз ставсö
лi мыјтакö. Југдас-кö мыј абу мынтылöма, камера щöктö мыш-

тыны. Орѡданшуѡм камера вѡчѡ унжык гѡлѡсѡн. Оз-кѡ вѡны ѡтѡ кывѡ камера са шлѡнѡс, ѡтѡс кѡлые мѡртыслы кѡлѡ кырмавны щѡц ѡрѡданшуѡмсѡ.

Кѡр камера вѡас ѡтѡ кывѡ, шуам,—гр-н Н збыл нѡтѡ-ма П-ѡс, абѡ-на вѡјѡѡр сѡлѡн вѡвлѡма ташѡм мыжыс да јанѡѡны сѡјѡс сѡктса собрањѡ вѡзын—сетны выгѡвѡр, сѡ бѡрын камера гѡжѡ мыждапашуѡм та погѡн кымын: 1929 вѡса мај 19 лѡнѡ Петровскеј сѡктса сѡвет берѡса мѡрѡтчан камера—Петров, Иванов да Сѡѡоров—вѡдлалѡс шыѡѡѡѡм Петѡковлые сѡјѡс нѡтѡм јылые да адѡис: гр-н Нѡколајѡв збыл нѡтѡма Петѡковѡс; сѡ вѡсна камера шуѡс: сетны Нѡколајѡвлы сѡктса сѡѡѡд вылын выгѡвѡр. Лѡбѡ таѡи: камера адѡис мыј, Иванов збыл ујѡјѡза Васѡлѡевлы 10 шѡјт да шуѡс: перѡны Ивановлые Васѡлѡевлы 10 шѡјт.

Камера шуѡмын кѡлѡ ѡндыны: кушѡм сѡвет берѡшы камераыс, кѡѡјас ѡѡлѡсѡ вѡдлалѡсны, кушѡм тѡлысѡ да лѡнѡ, јѡѡѡс ез мыжыс, лѡбѡ ыжѡѡѡ-ујѡѡз кывкутыелѡн да мыј шуѡс камера—мыжпыкѡѡ пукѡтѡс, лѡ правѡѡјѡтѡс, шуѡс-ѡ перѡны ујѡјѡзѡѡс, лѡ ѡтѡѡѡтѡс кѡрѡшѡлы, праваыс сѡлѡн перѡныс абѡ-да. Шуѡм улас кујѡмнѡн шлѡныс камераыс кырымѡсѡны: оз-кѡ кујѡ кѡѡѡ гѡжѡшыс, сѡјѡс кѡлѡ-жѡ пасѡны. Гѡжѡм бѡрын камералыс шуѡмсѡ лыѡѡѡны гѡра став кывзыс дырѡыс. Камералыс шуѡмсѡ гѡжѡмыс—сѡмын ѡтѡ тајѡ фѡрма ем камералын, сѡтѡѡ ѡѡкыѡ-нѡн оз поѡ. Тащѡм шуѡмтѡ абѡ сѡкыѡ гѡжыѡд, вѡсѡг муртса велѡѡѡшѡтѡм мѡрт вермас пасѡны.

ѡтѡмын јѡртѡс вѡлѡ шуѡны, камераад-нѡ кѡлѡ бѡрѡны сѡмын грамѡтнѡјѡ јѡѡсѡ. Абѡ быѡ. Уна грамѡта оз-на кѡв тѡѡмавны ем-абѡ мыжыѡ лѡ ујѡѡзыѡд, оз зѡв уна грамѡта кѡв ѡжѡныѡѡк шуѡмтѡ гѡжыѡшѡны. Гѡжы шуѡмтѡ куѡа лѡ сѡрнѡгѡжѡѡ пуѡѡны (мѡѡѡ камерајас вѡчѡны)—ѡѡк ѡнѡмла, камера шуѡм вылад-ѡѡ оз поѡ нѡрасныѡд, ѡѡѡѡ оз куѡ вѡдлавын вылые кыѡ ѡѡлѡыс вѡлѡма.

Кушѡм мыжпы-кѡѡ вермѡ пук-тыны камера. Кушѡм мыжпыкѡѡ вермѡ пукѡтѡны камера—та јылыс сѡрнѡтѡѡѡ кѡлѡ вѡставны сѡ мыј: камера абѡ торѡа сѡѡѡ, камера туј јѡзлыс ѡлас-нѡсѡ вѡжны, кыскыны ѡвмѡс тѡѡѡмѡ. Камералѡн мѡгыс—абѡ мыжѡѡмын, абѡ лѡѡѡмын да мырѡѡналѡмын, сѡлѡн мѡгыс—зѡлы бѡрѡѡны вѡнѡсѡѡ јѡрта-јѡртлы ѡнѡѡѡлѡмѡн, тујѡѡѡлѡмѡн. Сѡ вѡсна камера ѡѡлѡсѡ вѡдлалѡгѡн зѡлѡ мѡрѡтны вѡнѡсѡѡѡсѡѡ. Камерајаслы кѡлѡ быѡлѡнѡа ујѡн ѡлѡмѡ пѡртны ВКП(б) программалыс ѡнѡѡмсѡ, кѡнѡ шуѡма—кѡлѡ-нѡ вуѡжны мырѡѡналѡмѡн мыжѡасые вѡѡѡмыс мѡѡѡѡ погѡн велѡѡѡмѡн вѡѡѡмѡ.

Оз-кө өтсөгласө воны венепејас камераып, сiјө вермө пуктыны со куцөм мыжпыкөдјас:

1. Чирышты воцөвылө вөчөмыс кыв вылын лi гiжөдөн;
2. Јапөдны јөз еiнвозын гачетујтөмөн лi сытөг;
3. Штрап 10 шайтөз; сiјө мунө куцөмкө еиктса јөз кост организатсiјалы—камера шуөм сертi.
4. Мырдөна ужөдөм егiм лупөз.
5. Убытка вөчөм щөктыны вештыны.

Сiзкө вiт пөлөс мыжпыкөд вермө пуктыны камера. Мыжпыкөдтө бөрјiгөн камералы колө зев јона гөгөрбок мөвпыштыны—мыј сетны мыжалы. Колө бура төдмавны куцөмжык мыж-данаыс, кодi сiјө овмөс сертiыс, куцөмжык оласпогыс да велөдчөмыс, да мыј вөсна мыжсө вөчөма. Та бөрын вөлiс камера вермас шуны куцөм мыжпыкөд колө пуктыны медескөн вiзны мыждөм мортөс воцөкежлө тащөм мыж вөчөмыс.

Камера воцад-өд кутасны сулавны уна пөлөс јөз, өтмөза быдөн вылө оз i поз вiцөдныд. Мыждана мортыс-кө гөл морт да вөчөма мыжсө аслас пемыдлун вөсна—оз ков сiјөс чорыда мыждыны, шуам, штрап еујны, штрапыд-өд чорыда iпмас сылы овмөсас, позас чiршавны да јанөдны јөзвозып. Мөд сорнi лөб кулак-кө ассыс медөн ужалыссө өбөсiтас. Сiјөс колө штрапујтны лi мырдөн ужөдөн.

Колө бара-жө артавны i культурасө мыжа мортлыс. Төл-ка, велөдчөм морт-кө сiјө, гөгөрвоө ассыс вөчөмсө, төдө мыј оз поз мөд мортөс пөјтны, оскорбiтны—сiјөс колө чорыджыка мыждыны; велөдчытөм морт-кө сiјө, мыжсө-кө вөчiс пемыдлун вөснаыс—сы вылө пөбыджыка лөб вiцөдлыны. Колө артавны мыј вөсна мыжыс вөчөма. Обөдiтөмаөс-кө кодөскө семја кост зык вөсна—өтi сорнi, позас i морттө јанөдыштыны. Обөдiтөма-кө, шуам, кулак гөл мортөс собраннө вылын сөветө бөрјиөгi гөн, гөлыс - кө вөлi сылы паныд мунө-да, тап тыдалө-ны озыра-гөл класс кост венчөм, тап колө, дерт, јона чорыд мыждыны. Сiз кө оз поз быд мортөс мыждыны өткодө.

Камералөн мөг, шулiм-гын, мiрiтны венепејасөс мед нi кост зыкыс воцө ез паскав. Аорјанаыс-кө оз мiрiтчы, камера ад колө бөрјиы сөщөм мыжпыкөд мыжданаыслы, медескөн сiјө воцө ез кут лөксө вөчны.

Чiршалөм.

Медкокнi мыжпыкөд—чирыштөм кыв вылын лi гiжөд пыр; тајөс колө сетны абу-к мыжвөчысыс лучкi гөгөрвоөмөн мыжсө вөчөма, медвојдөр-и да позө-кө чауты чiршалөм бөрын оз кут сiз лөка вөчы Шуам, крестагын Васiлјев скөд вылын матерiтөма ассыс су-медсө, сiјө шуөма Васiлјев-лө вотсө ез-па мынты да сыыс. Ва

өлөвүд морт нөтү велөдчывтөм, пемыд, сүүедыс дөзмөм да порасөмө мiрiтчан камера. Камераыд вiдлалiс делөсө да ад-
дiс: Васiлҗевыд прөступка вөчөмә абү локалөмлә, случайнө;
вiсталан-кө сылы тащөм лок кывҗаснад став чукөртчөм јөзсө
өскөртбiтөм јылыс, позө чajtны, сiјө оз понды вiдчыны соб-
раиннөјас вылын. Сы вөсна камера Васiлҗевөс чiршалiс, оз-пө
пөч собраннөјас вылын вiдчыны. Вiдөдлан кыҗ делөыс вөлө-
мә да збыл позө шуны—камераыд бура, лучкi мерасө бөр-
јөмә.

**Общество нiм-
ган јанөдөм.**

Общество нiмган јанөдөм лөб со мыҗ: мiрiт-
чан камера заседаиннө вылын став чукөртчөм
јөзвөзас вiсталө: сөңөм-сөңөм морт-пө вөчөмә
со кушөм лок прөступок. Таҗнад јавiтны позө камера засе-
даиннө вылын i мукөдлаын: сiктса собраннө вылын, сҗенгаҗет
пыр лi печатнөј газет пыр, позө јавiтны гiжөд өшөдөмөн ку-
шөмкө общественнөј керкаын, сiктса сөветыи, лыддыган кер-
каын да с. в. став гражданасө төдмөдөм могыс. Тајө мерасө
позө бөстны мыҗ вөчыыс-кө гөгөрвөд ассыс мыҗсө да по-
зө-кө чajtны тајө мерасө тырмымөн мыҗ вөчыысө велөдөм
куҗа да вөзө мыҗ вөчөмыс күтөм куҗа.

Штрап.

Сурлөны-өд сөңөм јөз, кодҗасөс нi чiр-
шалөмөн ги јанөдөмөн он вермы бөстны, он
вермы вөскөдны; сек ковҗас бөстны мөдпөлөс мыҗпыкөд,
штрап лi мырдөн уҗөдөм. Штрап пуктiгөн камералы колө ар-
тавыны—вермас-ө мыҗ вөчыыс, гөт-кө сiјө, мынтыены овмөс
сөртҗыс, оз-ө штрапыс вывтi јона кучкы овмөсас. Оз ков штрап
пуктыны вөчыв-кө төдчө вермытөмыс мыҗдана мортыслөн.
Тащөм мыҗпыкөдыд оз ло олөмө пөртөмә да сөмыи дөзмөдас
ассө мыҗдөмсө дај мукөдөс. Штраптө колө пуктыны сөмыи
лөкыс мыҗ вөчыејаслы да бура-кө најө олөпы. Ыҗыд-ө штрап
пуктыны бара-жө колө артавыи овмөс сөртi; позө пуктыны
10 шajтөз. Перјөм сөм мүнө кушөмкө јөз кост уҗ пүөдыс ор-
гаизатсiјалы, шуам, мөдә-мөдлы отсәыс комiтетлы, лi осо-
авiахiмлы; камералы аслас шуөмыи колө урчiтны кодлы мүнө
штрапыс.

Мырдөн уҗөдөм. Мырдөн уҗөдөм штрап мөз-жө позө шу-
ны чорыдҗык мыҗпыкөдөп. Тајө мыҗпыкөд
сөртҗыс мыҗ вөчыылы шөктөны уҗавны кушөмкө уҗ обще-
стволы. Мырдөн уҗөдны, сөрт, оз шөгмы вiеыс јөзөс, оз-кө
најө уҗавныс вермыны да пөрысәсөс. Мырдөн уҗөдiгөн не-
кушөм дон оз сетчы. Камера вермө уҗөдны 7 лунөз.

Сөрт, бур лөб камера-кө аслас шуөмас күтас iндавыи
мыҗ колө вөчыны мыҗдөм мортлы, шуам, канава кодҗыны 10 метр

куча, түј лөсөднү урчитом иные, пощөс пощны м мукөд уж, сөмын колө артавны мед indöm ужсө 7 луннас позас вөчныс.

Урон вештөм. Ем нөшта өтө мыжпыкөд камералөн—щөктыны мыжа мортлы вештыны урон, кодөс сижө вөчөма корсыылы. Тажө мыжпыкөд пуктысө кор мыж вөчыс аслас мыж вөчөмнас вәжөма убытка мөд мортлы. Шуам, Иванов косалөма Петровлыс дөрөмсө сижөс нөйтгөн. Тәни камера мыждас Ивановөс Петровөс нөйтөмыс, шуам, штрапуутас 5 шәйт дөп дај нөшта-на щөктас Ивановөс мытыны Петровлыс косавлөм дөрөмлыс дөнсө. Урон вештөм овлө codtөд мыжпыкөдөн. Мижан примерын—Ивановлы мыж вөчөмыс—Петровөс нөйтөмыс штраф пуктөма, а дөрөм косавлөмыс шуөма codtөд мыжпыкөд—урон вештөм, дөрөм дөп мынтөм.

Оз ков вунөдны: урон вештөм сөмын убытка вөчөм вөсна; моральнөј вред, мортөс увтыртөм, шуам оскорбитөмөн, оз поз сөмөн вештыны. Сы вөсна тащөм мыжжасыс колө сетпы кушөмкө мөд пөлөс мыжпыкөд, оз поз щөктыны вештыны сөмөн өбөданыс.

Со кушөм мыжпыкөдјас вермө бөрүны камера. Сөмын ужәлигөн камерајас пөуна вежлалөны тајө мыжпыкөдјассө дај лөсөдәләны зик выл пөлөс мерајас. Бөстам көтө со: Сопронгөтырлөн суседкаыс шуөма сылыс кагасө „заразәөн“; камера сылы шуөма—6 төлысөн-кө-пө бара тащөм прөстунка вөчан, теңчыд-пө лоө перјөма штраф 3 шәйт өнија мыжыд дај мөд мыжыд-пө лоан мыждөма торјөн. Тажө лоө условпөј мыждөм. Месныковөс бабасө нөйтөмыс камера мырдөн ужөдөма кык лун да бөстөма кырымнас сылыс вөзө кәжлө не вөрөдны бабаөс. Волков да Педөров мөда-мөдсө вөдөмаөе лок потөн, оскорбитөмаөе. Камера шуөма штрафутны пәјәс кыкнапсө 10 шәйтөн вөзө-кө на кост зычитөм оз помас. Пөлов кодјурөн косасөма краснөј уголокын. Камера сөтөма сылы сепө өшөдәл газет ныр выгөвөр да щөктөма төлысөчөж воливлыны краснөј уголокө лыддыны газетјас да журналјас. Педөров кывјөн өбөдөтөма Кузмін јортөс; камера сижөс мырдөн ужөдөма өтө лун. Сөсөсә Педөров-пө морт—пөмыд, пөкушөм јөз кост уж-пө оз пу, сы вөсна камера щөктөма сылы кујим төлыс ветлыны өиктөс совет заөсөдәнијәс вылө.

Өтө коммунист Ивановөс вөли мыждөны Борисовөс нөйтөмыс. Камералы тајө мыжыс Ивановлөн абу сурөма, сөмын сөдөлас төдмасөгөн јүрдөма мыј Иванов Борисовкөд увгигөн вөлөма код, сы вөсна камера сижөс, кыз коммунистөс, общөство ымсан јанөдөма, сөтөма порицаныө.

Тажо индалом мерајассо камерајас пукталомасе абу чік Положеніе серті, сѡмын вѡчѡмасе бура. Тажо петкѡдлѡ камерајаслыге уж вылас зіла вічѡдѡмсѡ, быд делѡ гѡгѡрбок відла-лѡм; мыј вѡсна лоѡма быд прѡступка кореалѡм.

**Камера шуѡм
вылѡ кассатсіја
норасѡм сѡтны
оз поѡ.**

Камералѡн шуѡм, орѡдѡм—medbörja шу-
ѡм, сывылѡ нораены оз поѡ. Та вѡсна колѡ
жѡна зілны быд делѡ спугу-лѡучкі орѡдны. Та-
щѡм пѡрадок лѡсѡдѡма сы вѡсна мед ескѡ чор-
чѡдны камерајаслыге ужсѡ, бырѡдны нѡпѡм-
абуыге делѡјас нѡужѡдлѡм, ковѡм волокіта.

**Кыжі поѡѡ веж-
ны камералыге
шуѡм.**

Шуам, вермас лѡны камералѡн не за-
кон серті вѡчѡм. Бѡстам кѡѡ тащѡм прѡмер:
му былѡ мѡјан торја жѡзлѡн права абу, а ка-
мера шуѡма перѡны корысылы кывкутысылы
дон вузалѡм мѡыге. Лоѡѡмѡј тащѡм шуѡм камералѡн вына?
Кутас ѡмѡј сѡветвласт еіктса сѡвет пыр тащѡм шуѡмтѡ олѡ-
мѡ пѡртны? Сесеа-нѡ некод оз і вермы тащѡм нелѡучкі шуѡм-
тѡ вежны? Ферт, тащѡм шуѡмтѡ поѡѡ дај колѡ вежны, сѡмын
вежан погыс мѡджык. Тащѡм шуѡм оз кассатсіја норасѡм
серті вежы, а вежѡ торја надзорнѡј пѡрадокѡн. Тажѡ лоѡ
со мыј.

Камераны сѡвѡтчыгејас (кодјас лыдѡѡны шуѡмсѡ нелѡуч-
кіѡн) еіктса сѡвет мѡ еіктса жѡз кост ужнѡѡдыге органѡзатсіја-
јас вермасны јѡртны кыв вылын мѡ гѡжѡл пыр парсѡдѡѡсѡ мѡ
прокурѡрѡс (ас участѡкеныс) нелѡучкі шуѡм јывейд. Парсѡдѡѡ
мѡ прокурѡр, јѡр сертіыд, корѡны делѡтѡ камералыге да тѡд-
масѡны. Адѡѡны-кѡ—збылѡ законлы паныд мѡпѡ камералѡн шуѡ-
ѡм—сѡвтѡдѡѡны сіјѡс олѡмѡ пѡртѡмсѡ, а делѡсѡ сѡвтѡдѡѡны від-
лавны сѡвзасѡданнѡ вылын вежѡм былѡ. Сіѡкѡ-нѡ парсѡдѡѡ,
нѡ прокурѡр асланыс выпѡн оз вермыны вежны камералыге
шуѡм, пажѡ вермѡны сѡмын сѡвтѡдѡны шуѡмсѡ олѡмѡ пѡртѡм
да сѡтны делѡ парсѡдѡлы відлавны, мѡ кыѡ шуѡны камералыге
шуѡмсѡ прѡтестѡјны. Прѡтестас палѡн індысѡ кѡщѡм закон
торкѡма. Прѡтест відлавлѡ парсѡд (сѡдѡѡ да кыѡ засѡдѡтѡт).
Адѡас-кѡ парсѡд—збылѡ камералыд жѡна нелѡучкі, незакон сер-
ті вѡчѡма, збылѡ камералыд абу дѡрѡма аслас орѡданшуѡмнас
гѡсударствѡлыге мѡ ужалыге жѡзлыге інѡтерессѡ, парсѡд делѡ
орѡдѡс ачыс, вылног, закон серті.

Кѡщѡмжык закон ѡгѡмыге вежѡ камералѡн орѡданшуѡм?
Ферт, камерајас оз кутны тѡдны став законјассѡ сѡвет правѡ-
телѡствѡлыге, медеа жѡна ужавныд заводѡтѡгѡн, сы вѡсна торја
законјас кутасны ѡтаваны. Сѡмын оз поѡѡ быд закон ѡгѡгѡн
вежны камералыге шуѡм. Вѡјѡдам прѡмерјас. Положеніе серті

**Камера оз бост
пошлынајас да
мукөд сөм.**

Нарсуд пыр перысеігөн, перјан торјыс
кө 10 шайтыс ыжыджык, лоө мынтыны делө
відлалөмеыд суд пошлына да мукөд дырјі гер-
бовөј да кантселаріја сборјас. Мірітчан ка-
мераын тајө сборјас да пошлына оз бостыны. Сің-жө дон пер-
јітөң камера сетө аслас шуөмлыс копја.

**Камера ујөн
тујдөдөм.**

Положење сертеі камералыс ујд відла-
лөны да воөвылө індөдјас сеталөны губерња
да областывса Судјас. Најө нүөдөны тајө ујсө нарсуд-
дајас пыр. Тујдөдчан ујтө ноө нүөдны уна ногөн. Шуам, сөктө во-
лас суд-да суд вылө, сек-жө сің вермас төдмасны камера
ујдөн да сетпы колан індөдјас. Куш судын ужалысјаслөн от-
сөгыд еща-на лоө, став камератө палы сөкыд лоө ас өінулас
выңы. Тајө ујас колө щөщ кыскыны өіктса сөветөс да јөз
кост ујнүөдыс организатсјајасөс. Сөмын ужалысјас да өікт-
са организатсјајас өтувја отсөгөн почас бура сувтөдны ка-
меражаслыс ујд.

Кызі ужалёны мірітчан камерајас.

Положењнекөд төдмасөм бөрын виқөдлам восталөм камеражаслые ујсө. Сек мі вермам шұны, колёны оз камерајас, позё-ө на вылө падеја пуктыны, позё-ө Правітелство воэын сувтөдны сорні став Республика паста камерајас восталөм жылые.

Уна-ө уј камералөн. Камерајаслөн уј петкөдлө: төлысөи лок-тө камераө 2-3 делө, шоча-нын кайлө 6-7 делөбөз. Тамында делөтө камерајаслы видлавны абу сөкыд, оз порасны. Повшы содөмые ыпөм. Сіккө, өткымын јортјаслөн сорні камера тырөмјас жылые ез збылмышы.

Кушөм делөјас воёны. Став делө пиас камерајасын 71% вөлөма уголовној делө да 29% ембур кутөм жылые (гражданскөј). Уголовној делө пыцкын унжыкыс оскорбөтөм жылые да кучкалөм жылые. Паныдаслөны делөјас, кодөс Положењне серті камералы абу шубма видлавны.

Уна делө панесө нывбаба шыөдчөмјас-серті—јуөм вөсна мужік гөтырсө өтдор нөјтө; мам порасө пиас вылө пөјтөмые, ныв батыс вылө да с. в.

Камерајасын видлаөмабө уголовној делөјас мөз өткымын делөјас көп ескө закон серті уголовној мыжыс весег абу. Востам тацөм делөјас: өктса сөвет шыөдчөма камераө, гр-и Н-пө абу кыскөма вөрые кер обществолы; камера сіјөс мыждөма.

Бара-жө өктса сөвет порасөма кык морт вылө, пайө-пө ез пөлтны сурјасө мөсјасыслые общество пөктөм серті: кык морт вылө-жө общество пөктөм серті туј вөчны абу петөмабө-да; сөсөа Көстінөс мыждөмабө денга вылө картіасөмые: бөстөмабө видлавны шыөдчөм Кетовалые мужікө јуөмые лөчөтөм жылые.

Индалом деложас камерасын видлалом отсалома бырөдны еіктжасые тајо нелучкјасо. Сіз, сурјас мөсјаслые пілітомаө ищө мукөд крестана мыждөмјас кынчі, туж вөчпы петөмаө мыждөмјас кынчі нөшта 18 морт, кер петкөдөмаө, дүгдөмаө картианы да с. в.

Көт сөкө і бур вөчөмаө камерајас индом делөјасоө видлалөмөп, сөмын колө шұны: оз ков палы кутіены тајө делөјасө, тані најө кежісны Положеніеы.

Откымын камерајас видлалөмаө делөјас гусасөм жылые, віна вузалөм жылые да мукөдөс. Тајө-нын чік оз поч вөчны. Тащөм мыжвөчөмјасын мыжыс абу куш торја јөз воңын, а обшество воңын, на дінө мөд ногөнжык колө матыетчыны, мукөд пөлөс мерајас прімітны лок оласногенд чужөм мыжјас дорые (бытөвөј мыжјас), сы вөсна најөс видлалөны парсүдјас.

Гражданскөј делөјас пөвсып паныдаелөны камераын со кушөмјас: дон перјөм көзјас таталөмые, өшпнјас жуғлөмые, гөрөм-көчөмые, кер кыскалігөп ужалөмые, ујжөзјас да с. в. Гражданскөј делөјасын сурлөны шочыніка сенчөмјас, кодјасөс камералы абу шүөма видлавын: мувіз жылые венчөмјас, ујдөп жылые, корөмјас 15 шайтые вылөжык, шөдчөмјас ККОВјас-лөң, өіктса сөветјаслөп да мукөд органјаслөп.

Камераө шыөдчөны унжыкыс гіжөдөн, сөмын 20% шыөдчылөм волөма кыв вылын. Та серті тыдалө—јөзыс оз-на төдны мыј почө делө панны гіжөдтөг.

Шыөдчөмјас босталөм. Шыөдчөмјас чукөртөны камерајас уна погөн. Откымын камераын шыөдчөмјас босталөны өіктса сөветые шлөңјасыс, оз камераса шлөңјас лі торја бөрјөм морт. Најө-жө лөөдчөны делөсө кывзіг кежлө: индөны дун, индөны камераө шлөңјасөс (дөрт, бөрјөм шлөңјас пөвсые), јуөртөны быдөпөс кодөс колө јуөртны делө куға. Та бөрып-нын делө сетөны камераса председателы видлалөм вылө. Видлалөм бөрып делө бара сетөны өіктса сөветө, сен сіјөс і вічөны сесеа. Сіктса сөвет-жө вічөдө камера шүөм олөмө пөртөм бөрые. Таңнад еінмад уөө бығтө мірітчап камера оз ачыс уңав, а өіктса сөвет щөктөм серті. Сесеа та вөсна-жө делөыд омөла лөөдчө кывзіг кежлө, делөыд нұжалө видлалөмнас мукөд дырјі төлысөз вежөп ныдді.

Шыөдчөмјастө-кө сетөны вескыда камераса шлөңјаслы лі камераса гіжыелы—сек делөјасыд өдјөжык мупөны, пома-сөны 5-7 дунөп. Камералые шүөмсө өлөмө пөртөм бөрые сіз-жө вічөдөны аеныс камералөп шлөңјас, лі гіжыелы; тащөм камерајаслөп бура-жө олөмас нуөдөны сылые шүөмјасоө, дај

**Көйі чукөртчыв-
лө камера.** Камеражас чукөртчывлөны быдлаын кыт-
чө унжык јөзые төрө: школајасын, клубјасын,
весіг дајө ылавылып вөчлөны заседанњөјассө. Откымын ка-
мерајас медавдөны неыжыд дон ыылө—2-3 шайт—чукөртчы-
ныс торја кергајас. Најө ыстыеөны сы ыылө: абу-пө чукөрт-
чап ыныс да сійөн. Колө шуны та ыылө еөм вјзөмтө неључкй-
өн. Гөмсө најө бөстөны камера шүөмјас сертј нерјөм штрап-
ыс, а сійө өмсө-өд Положенье-сертјыд колө сетны јөз кост
үж нүөдыс органјзатсјалы.

Крестана шудны камераҗасто „ас судһөн“. Камераһо деләҗас кывзыны волһны мукөд дыр-
жас морт күҗмеодз. „Ас суд“ кывзыштны
волһны пöрьеҗас і пывбаба, став еіктса вер-
етө җөзсы. „Ас судто“ крестана зев ыддд і пуктһны. Деләҗас
вөдләлігөн пöртчһны шапкаҗасө, сүвтһны камераса шлеҗас
пыргөн да налыс шүмсө лыдддгөн.

Зев еуеа візодіны делѣ відлалѣм бѣреа, віетавлѣны ас-
ыпыс думјассѣ. Сіѣ, ѣті камераын відлалѣмаѣс делѣ гр-н Та-
ракановѣс кучкѣм јылыс. Камера шуѣма кучкысѣ штрапујт-
ны 5 шјѣт доп. Кывзыс јѣз шуѣмаѣс ічѣт-нѣ зев штрапыс,
колѣ-пѣ सदददны. Камера аслас шуѣмѣ еуѣма шѣѣ тјѣѣ віе-
талѣмтѣ. Мѣдлаын камера шуѣма сѣтны віѣѣѣѣѣ ѣті нывбаба-
лы мѣд бабаѣс оскорбѣтѣмыс да јѣзыс кутѣмаѣс кѣкѣначасын.

Тақинад көт ескө делөтө відалонь сөмын камераса шлепјас, бытто став ектса јөзые закон торкыејастө јанөдөны да велөдөны бүр оласногө.

Сіңкө ұжалыс жöz унжыкыс бура виžдöбны камера вылö, еöлöмсаңныс рафејтöбны сіјöс, лыддöбны „ас судöн“. Зев шо ча тыдовтчывлö омöла виžдöм камера вылö. Сöмын кыкыс мыждапаяс вöлөмәс кодјурöн; витыс камерајасын вöлөма торја жöсөң ұж торкөм сералöмөн да мыјөн-да. Сөңдөм жöсө сіңжө мыждалөмәө, јанөдöмәө общество возын, штрап пуктылөмәө да мырдöн үжөдöмәө. Најö бöрынас гөгөрвоөмәө ас-еңныс мыжысö общество војас да камералыс шүөмјассö на јылыс олөмө пöртөмәө ас вöласыныс.

Її відлалан
НОГ.

Ленинград областуса камерајасын гижоны сорнигіжөдтө 3—4 листбок вылып. Сени камераас делө видлалан носсө бостөмөбө нарсудлые да быдтор вөчөны нарсуд мов. Сижө зик нинөмла оз ков, дај камералые чужөмсө вежө: камера мездөма быдса-ма формаыс мед сижө вөлі гөгөрвоана ужалыс жөзлы.

Камерајаслөн сүд норма бердө кутчөсөмыс петкөдлө, мыј асеыныс мојјассө абу гөгөрвоөмөбө. Абу лучкі гөгөрвоөмөбө тајө щөщ өткымын сүдса ужалысјас: пајө ысталөмөбө камерајасө сүд нуөдан пормајас (сорнигіжөдлыс, мыждана шуөмлыс да с. в.); щөктөмөбө камерајаслы быд шуөмлыс ыстыны копја нарсуддалы төдөм вылө. Нарсуддајас сижө шуөмјаснад төдмасөны да бара-жө гижөд пыр сөтөны камерајаслы indөd-јас. Тащөм тујдөдчөмыд камерајаснад сөмын өөктөдө ујсө камерајаслыс. Тащөм тујдөдчөм вөсна камераса јуралысјас зилөны јөткыны асеыныс ујдысө нарсудө, пыөдчысјасөс сетчө ыстөны.

Мыјөз вермас воштыны омөл тујдөдчөмыд со куцөм примерыс бура тыдалө: Ленинград областын, Кингисепп район-ын, Гурловса камераын јуралыс шуөма өиктса совет заседан-нө вылып камераын-пө оз поз ужавны закон чукөрјастөг (ко-дексјастөг) да корөма сузөдны законјас, кабајас, ыгајас да сөтны камералы торја олапін. Сөктса совет шаж-пај мунөма да јуалөма нарсуддалыс кыс бөстны сөм та вылө.

Штрап жылыс. Откымын камерајас штраф пуктигөн оз урчитны куцөм организәсјалы мунас сөмыс. Мукөд камерајас сөм шуөны сөтны оз Положеннө серт, шуам, өиктса советлы, обществолы, аслыс камераыслы ас рөскөдјас вылө. Кор камераыд оз урчит коды сөм мунө, өиктса совет вөзө сөмтө аспаукнас, кытчө ковчас. Камераса јуралысјас лучкі сөм вөзөм бөреа оз вөзөдны. Упжык камераас перјөм сөм омөла арталөны, оз сөтны гижөд перјөм жылыс, оз пасјыны бөстөмсө камера шуөм вылө, оз пасјавны өиктса советлы сөтөм. Быдөны тыдалө омөл тащөм ужалөмыд, тащнад вер-мас лоны быдсама нелучкыс. Штрап мыштыслы колө сөтны гижөд сөм вөзөм жылыс; камера шуөм вылып колө пасјыны сөм перјөм жылыс да кор кытчө сөтөма. Татөг он вермы вө-зөдны камералыс шуөмјассө олөмө пөртөм бөреа.

Камера шуөм вылө норасөм. Камерајас ужалөгөн 16 норасөм сертi шуөмјас колөма вежтөг, мукөдсө вежөма. Мыј вөсна? Кык делө сы вөсна, мыј делөјассө колөма вид-лавны земкомисәјаыш; кык делөыи вөлөмөбө корөсөјасыс өиктса совет да земобщество.

Оті делё серті нарсуд камералы индёма, мыј візму талалёмые оз поѣ перјыны скёт вічыслые, а колё перјыны сіјё јёзлые кодлөн скётыс.

Тас ми адѣам: надзора пёрадокён еща делё видлавёё. Сіѣкё абу лучкі сорнітлёмаёс јортјас кодјас вёлі шуёны быд делё былё-пё кутасны порасны надзора пёрадокён да сы вёсна-пё некущём рекмём нарсудјаслөн оз ло. Олёмые петкёдлё-нын: порасёны шоча, јешщё шоча вежлавёё камералён шуём, нарсудјаслөн делёмыс чінё 20% гёгёр.

**Камералыс шу-
омјас оломё пор-
тём.**

Упжыкыс камера шуём серті крестана вёчёны мыј шуёма ас вёласыныс. Тајё. ъерт, абу полём вёсна, тајё сы вёсна артмё, мыј камерајастё јёзыс јона пыд-ді пукёны. Вайё-дам нёшта гоз-мёд прімер. Гаврілово сіктын гр-н Н. кодјурёп косавлёма оті мортлые гр-н К.-лые дёрёмсё да ёшнёсё жугодёма. Мёд луннас садмас Н-ыд да качалас асёмыс мыжсё, качалас мыј камератог оз мып да пырыепыр мунас К. ordad прёшща корны да мынтас вёчём уронсыс 5 шайт.

Кодјас вескавлёмаёс камераад шуёны -кокніджык-пё нарсуд воѣад кывкуты, сеп-пё тенё некод оз тёд, ас јортјас воѣад-пё омёлжык сулавныд. Макаровёс судітёмаёс камеранын нывјасёс оскорблјатёмые; бат-мамыс вёсталёны, ми-пё судітёгас гортын пукалім да бёрдім, а сіјё-пё суд бёрас локтіс да јанѣмысла бёрдѣис-жё.

„Сееса некор-нын ог вёрёд гётырёс“, шуалё Исаков,—сіјёс мырдён ужёдёмаёс гётырёсё нёјтёмые-да.

„Тајё і ем култура кыпёдан револутсіјаыд“—шуёны камераё вескавлём јёз.

„Кык крам праѣнык муніс-а, зык-ні кое ез-на вёвлы, тајё камера востём вёсна“ шуёны мёдламы.

БОРКЫВ.

Мыј сeтiсны камерајас ујнаныс.

1928 воыи октабр-нојабр тöлыејасын камерајас ужалан рајонјасын јöзыс да Мёскуа губернаувса организатсiјајас вi-чöдлiсны, арталiсны, мыј-нö сeтöмaөс камерајас асланыс уј-наныс. Индалöма вöлi öткымын камера ужыс нeлyчкiјас да чукылаiнјас, сöмын бөркыв быдлаыи бүр вöлi вöчöма.

Камерајас ужалiг чöж кыкыс сöмын заводiтлiсны лaкны камераöс. Богородскöј ујездын öтi морт воöма прокурорлы отсасыс ordö да вiстaлöма со мыј: Балабановоыи-нö камераса шлeнјас нeрjöмaөс 5 шaйт штрап, мунöмaөс мыждöм мортыс-кöд щöщ штраптö јуöмaөс. Вiстaлöм сeртi пyöдöмaөс тyјaлöм да вiстaлöмыд абу збылмöма, дај вiстaлысeс бöрынас асeсeс кывсö бөр бoетöма.

Вöскрeсeнскöј ујездын Белов шыöдчöма тацöм торjөн: камералы-нö колö пyöдны чорыд классöвöј вiз, а менчым-нö камера нeлyчкi пeрjiс кулаклы нöбöм вöрыс 12 шaйт, сiјö кулакыс-нö вузасö дај мeлчыча-нö ем сылөн. Тöдмaлöмaөс дe-лөтö да јyрдöма со мыј: корeсeс, кодöс Белов шyöма кулакөн, нeкор абу вузаслöма, нi мeлчыча сылөн абу, сiјö ачыс мeдöп ужалöма мeлчыча вылас, сeн вiсмöма чакоткаöп, öнi нeкод оз ужал, 5 пoсы чeлаф ем, гöл крeстaнiн, вoт оз мынты.

**Крeстaнa индa-
лоны нeлyчкi-
јасöс камерајас-
лыс.**

Сiктса собрaннöјас вылын крeстaнa гö-гöрбoк тöдмaлiсны камерајаслыс ужсö да ас-ланeс шyöмјасын индалöны чукылаiнјасöс. Бoстaм öткымын шyöм камера јылыс.

Богородскöј ујездын, Пpигороднöј вöлö-стын, Тiмкoвo сiктын сiктса собрaннö шyöма: камерајас уј-наныс пeтeöдлiсны асeыныс колaнлyнcö со мыjөн: крeстaнa оз вiчны сöм сyдјасöд вeтлöм вылö; камера бырöдö сiктeс законлы пoсы нaнyд мунöмјас, кодјас вoјдöр кöлiсны ерд-вылö пeттöг. Ужсö камералыс собрaннö шyиc бүрөн. Вoзö-

вылө індіс: буржыка жөзөдны кор чукөртчө камера, өдјөжык відлавны делөјас, өдјөжык олөмө нөртавны камералыс шүөм-
јас, камера уж жылыс гіжны етенө өшөдан гагөтө да ујездыв-
са гагөтө. Сөсса собраннө шүіс: колө-пө камераө сетны від-
лавны делөјас віна вузалөм жылыс да вөр вічөм мөгыс лөчөм
законјас торкөм жылыс (посні делөјассө).

Вөскресенскөј ујездын Пөво-Петровскөј вөлөетын соб-
раннө шүөма: індыны камералы делөјас нужјөдлөм былө,
өткымыныс-пө төлысөи кујлөны-да; щөктыны еіктса сөветлы
вежны камералыс јуралыссө; камералы щөктыны відлавны
пырыспыр кујлыс делөјас; щөктыны сылы бура јуөртавын
камера чукөртан кад жылыс жөзсө.

Камера лыддыны коланабн: жөз дінас матын дај велөдө
законлы паныд мушысјассө.

**Мыј шүөны ор-
ганізатсјјас.** Крестана собраннөјас бөрын камера уж
жылыс Прігороднөј вөлөетын мүнөс сорні еікт-
са сөветјасын да камерајасын јуралысјас кос-
тын. Палөн собраннө шүіс: камера востөм-пө правдајтчіс.
Посні делөјас відлалөм јона матыетіс крестанаөс камера бер-
дө, кыпөдіс ужсө щөц еіктса сөветлыс. Камера кыпөдө кул-
тура еіктын, бырөдө кулыганітөм да мүкөд омөлтөр. Камера
востөм бөрын крестана оз манітчыны ужыс посні делөјас
вөсна судјасө ветлөмөи. Тајө собраннө шүіс: корны мед каме-
ралы сетасны відлавны делөјас віна вузалөм жылыс да вөр
гусавлөм жылыс.

Ујездывса ісполкомјас сорнітісны-жө камерајас уж жылыс.
Богородскөј УІКлөн Презідіум шүіс: камера-пө Подгорнөј вө-
лөетын ужалө бура, колө-пө востыны мүкөд вөлөетын. УІК
шүіс: колө-пө камералыс правасө паскөдны: сетны відлавны
делөјас віна вузалөм, вөр гусавлөм да посні гусасөмыс. УІК
індіс сөсса: судын ужалысјас-пө омөла туддөдчісны камера ужөи.

Вөскресенскөј УІКлөн презідіум шүіс: камерајас-пө ужсө
бура нүөдөны, пайөс-пө крестана лыдды пуктөи.

Сөсса УІК шүіс корны Моссоветлыс мед лөчас востыны
камерајас став ујезд пастасыс.

**Мыј шүіс Мос-
куаса Губсуд.** Мөскуа губернаувса суд арталіс камера-
јасыс став бүр і лөкторсө. Вайөдам сылыс
шүөмсө камерајас уж жылыс:

„Камерајасыс ужсө төдмалөм петкөдлө: еіктса сөвет
бердө камера востөм кыскө крестанаөс государствои управ-
лајтан ужө, вөзмөстө ужалыс жөзсө, лептө еіктса сөветсө жөз
сінвозын, кыпөдө културасө жөзылыс. Крестана вісталөм
сергі, камерајас востөм бөрын чіні кулыганітөм да мүкөд омөл-

тор; камерајас борјалоны велодан мерајас бура. Колѳ шоч-
жыка штрап пуктыны, унжык колѳ ужѳн да кывѳн велѳдны.

Откымын еіктса советјаслѳн да камерајаслѳн сорласѳ
ужыс (шыѳдчѳм боетѳ совет, делѳјас лѳсѳѳ кывзѳг кѳжлѳ да
с. в.); колѳ јансѳдны чорыда мојас камералыс еіктса советыс.
Колѳ лѳсѳдны бура штрап перјѳм да перјѳм сѳмсѳ виѳѳм, ѳз
ков лѳдны штрапјасѳн сѳдтыны еіктса советлыс бјуджетѳ.

Колѳ вѳчны меѳ камералыс шуѳм позѳс мырѳѳн олѳмѳ
пѳртны суд решеннѳ пог-жѳ; та јылыс кыпѳдны сорнѳ Нар-
комјуст воѳын.

Меставывса судјасын ужалысјас да јѳз кост уж нѳѳдыс
организаціјас ѳз јѳна бура виѳѳдны камерајас уж бѳреа, ѳз
петкѳдны палыс ужсѳ јѳз сѳнвоѳѳ гачет пыр да с. в.,—шѳк-
тыны Богородскѳј да Вѳскресенскѳј ујездывса судјасын ужал-
ысјаслы:

а) камерајас уж јылыс гѳжны меставывса да шѳрса га-
четјасын, тѳѳмѳдны шѳщ најѳ ужкѳѳ асланыс уж јылыс јѳз
воѳын докладјас вѳчѳгѳн.

б) чѳкѳртавлны камерајасыс јуралысјасѳ да вѳлѳстетув
конференціјас камера уж јылыс тѳјѳѳѳчѳн сорнѳ нѳѳѳѳм
могыс.

Быѳ во камералыс ужсѳ вѳдлавны бура тѳѳмалѳм могыс.

в) камераса шленјасѳс шѳщ нарзаеѳдательскѳѳ кыскыны
велѳѳчыны јурѳѳѳескѳј кружокјасѳ. МК ВКП (б) еіктса уж
нѳѳдыс јукѳѳ воѳын сувтѳѳдны сорнѳ мѳрѳтчѳн камера уж јылыс.

Моссовет воѳын сувтѳѳдны сорнѳ став Мѳскуа губерна
паста мѳрѳтчѳн камерајас восталѳм јылыс.

Камерајаслѳн ужыс паскалѳ Положеннѳ сѳртѳ, камерајас
вѳдлалѳны еіктса олассогыс чужѳн делѳјас, кѳѳ ескѳн законыс
сеѳѳѳм делѳјасѳѳ ѳз мыжѳн лыѳѳѳ—лыѳѳыны сѳјѳс колѳнаѳн.

Меѳ ескѳн камерајасѳ вескалісны бура классѳѳѳј виѳ нѳ-
ѳдыс јѳз—сетны волѳсполкомјаслы права торја бѳрјѳѳм шлен-
јасѳс камерајасыс вештыны (ответѳтны).

Наркомјустлѳн коллѳгѳја кывзѳс доклад
Мыј шуѳс Нар- еіктса камерајаслыс квајт тѳлысѳа уж јылыс-
комјуст. да адѳѳс: камерајас аснысѳ правѳѳѳтѳсны,—
мытыѳтѳсны суд ужалыс јѳз берѳѳ, вѳзмѳѳѳѳны еіктса јѳзсѳ.
кыпѳѳѳсны палыс културасѳ. Коллѳгѳја шуѳс: Мѳскуа губер-
наын воставны камерајас быѳ еіктса совет берѳын да уна
мукѳѳ губернаын 40 камерѳѳн.

Коллѳгѳја шуѳс лѳсѳѳдны закон камерајас јылыс да пас-
кѳѳдны камерајас став Республика паста.

Быводжас.

Сессе мјанлы ковмас став висталѳм сер-
воны ѳтѳ кывјѳ со мыј јылые: 1) збыл-
мисны-ѳ полѳмјас камералы паныд муныејаслѳн; 2) кужѳны-ѳ
камерајас пунктѳм могјассѳ олѳмѳ пѳртны; 3) правдајтисны-ѳ
камерајас аенысѳ да колѳ оз најѳс паскѳдны Республіка паста.

1. Мірѳчан камера вѳстѳмлы паныд муныејас шуѳны
вѳлі: оз-пѳ рекмыны парсудјас посиѳ делѳјасые, бѳд орѳдан
шуѳм вылѳ-пѳ кутасны порасны парсудѳдалы да лоѳ-пѳ став
орѳдѳм делѳјассѳ вѳдлавны. Ужыс камерајаслѳн петкѳдлѳ: шо-
ча порасѳны камера шуѳм вылѳ, индылѳма-ны, 16 порасѳм
сѳмын вѳлѳма, на шые 8-сѳ вежѳма.

А парсудјасад јона чѳнѳ делѳјасыд: Пригороднѳј вѳлѳс-
тын чѳнѳма 21% вылѳ, а Ново-Петровскѳј вѳлѳстын 26% вылѳ.

Сессе паныдмуныејас шуѳны вѳлі: оз-пѳ ло камера ужѳн
пролетариат нога тѳјдѳдчѳм, бѳкѳ-пѳ коласны вылынѳжык су-
лалыс органјасыс.

Виѳѳдлан-кѳ бѳрјѳм шѳенјас вылѳ (2-д јукѳдын инѳма),
тыдалѳ: унѳжык шѳеныс гѳлѳ крестѳнамы да Гѳрд армѳјасыс
ноѳм јѳз пѳвсыс бѳрјѳма; тѳјдѳдчан ужѳс нѳѳѳны коммунист-
јас да комсомѳлечјас. Став ужыс камералѳн мунѳ јѳз еѳнво-
чын. Виѳѳѳны уж бѳрѳасы еѳктса сѳветјас да уѳсполкомјас,
вѳскѳдлѳны ужѳс суд органјас.

Камералы паныдмуныејас шуѳны вѳлі, оз-пѳ вермыны
камерајас асыныс могјассѳ олѳмѳ пѳртны, делѳјас-пѳ омѳла
кутасны вѳдлавны, законјас торкавны, оз-пѳ кужны нѳѳѳны
классовѳј виѳ.

Ужыс камерајаслѳн петкѳдлѳ: полѳмыс вѳлѳм истѳ оз ар-
тавын вынѳс ужалыс јѳзлыс-да, оз адѳыны кѳщѳм ылѳ ша-
говѳма мјан еѳкт дасѳнык воѳн. Камерајас ѳѳјѳ тѳдмасѳсны
ужѳн да ужалѳны бура—таѳ шуѳны крестѳнамыс, таѳ-жѳ шуѳ-
ны тѳјдѳдчыс органјас. Законныс кѳжѳмјас ескѳн овлѳны-да, шо-
ча-жѳ, меѳѳа јона положѳныыс паскѳдчѳмын. Унѳжык делѳыс
камералѳн орѳѳѳма јучкѳ, вѳжѳртѳмѳн. Классѳвѳј виѳ, гѳлѳ јѳз-
лыс правасѳ дѳрјѳм, сувѳтѳѳма чорыкѳѳа-жѳ.

Сѳжѳ полѳмјас паныдмуныејаслѳн сз збылмыны.

2. Камерајас воѳын вѳлі сувѳтѳѳма (мѳ адѳылѳм 1 јукѳ-
дыс) талѳѳм могјас: чорѳѳѳны револѳтејѳа нога законјас олѳ-
мѳ пѳртѳм еѳктын сѳѳѳ јѳз дѳнас матыѳтѳмѳн, дѳрјѳны пра-
васѳ ужалыс јѳзлыс, кыскыны крестѳнасѳ управѳјѳтан ужѳ,
кылѳѳны кулѳтурасѳ, вежны оласногѳсѳ еѳктыс, ректышѳны пар-
судјас.

Ужыс камералѳн петкѳдлѳ: сѳјѳ пѳртѳ олѳмѳ тајѳ могјас-
сѳ. Тајѳ могјассѳ олѳмѳ пѳртны бѳстѳѳны вѳсѳг сѳѳѳѳм јѳз,

IYPIHDAЛЫҒ,

Ғыстбос.

BOҢKYB — Мы вәсна кытис еоры ектјасын мјрјтчан камерајас ләеөдөм јылые	3
I-өд JYKÖd — Кушөм моҗас судалөны мјрјтчан каме- рајас воҗын	12
II-өд JYKÖd — Кызі мүнлс мјрјтчан камерајас воета- лөм	16
III-өд JYKÖd — Кызі ләеөдөма мјрјтчан камера да мыј сылы коло вөҗны	28
IV-өд јукөд — Кызі ужалөны мјрјтчан камерајас	42
БОРKYB — Мыј сетисны камерајас уҗнаныс	47

Инд. № 4815

14862

2-1119

доныс 30 ур "Ю"

цена 30 коп.

На коми языке

Тимофеев и Москаленко Сельские примирительные камеры